

Collegium Nobilium Croaticum

GLASNIK

HRVATSKOGA PLEMIČKOG ZBORA

**HERALD
OF CROATIAN NOBILITY ASSOCIATION**

Broj/Num. 4

Ožujak/March 2006.

Sadržaj

Uvodnik	3
Poziv na svečanu 8. sjednicu Velikog plemićkog vijeća Hrvatskog plemićkog zbora	4
<i>Invitation to Festive 8th Session of the Great Nobiliary Council of the Croatian Nobility Association</i>	6
Deset godina rada Hrvatskoga plemićkog zbora	8
Tenth anniversary of Croatian Nobility Association – Summary (<i>Ivo pl. Durbešić</i>)	24
Sažeci predavanja Znanstvenog kolokvija – Uloga hrvatskog plemstva na očuvanju i održanju hrvatske nacionalnosti i državnosti	
Plemstvo – definicija, vrste, uloga – Nobility – definition, kinds and role (<i>dr. sc. Damir Karbić</i>)	26
Izvori za povijest plemstva – Sources for the history of nobility (<i>Ivan Majnarić, prof.</i>)	27
Hrvatsko plemstvo u borbi za očuvanje samostalnosti u 14. stoljeću – Croatian nobility struggling for sustainment (<i>prof. dr. sc. Neven Budak</i>)	29
Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija. Primjeri iz Slavonije – Croatian nobility in the fight against the Ottomans (<i>dr. sc. Marija Karbić</i>)	30
Osmanska ugroza, plemeniti raseljenici i hrvatski identitet – Ottoman threat, exiled noblemen and Croatian identity (<i>dr. sc. Ivan Jurković</i>)	32
Borba hrvatskoga plemstva u Hrvatskom saboru za opstojnost i državnu samobitnost Hrvatske – Struggle of Croatian nobility in the Croatian Parliament for the defence of Croatian constitutional status and political particularity (<i>Dr. sc. Milan Krubek</i>)	34
Pravo hrvatskog plemstva na vađenje rudače i kovanje novca – Croatian nobility and its entitlement to the use of mineral springs in the medieval and modern Croatian economy (<i>dr. sc. Ivan Mirnik</i>)	37
Grbovi hrvatskoga plemstva – činjenice kulturnog nasljeđa i nacionalnog identiteta – Coats of arms of Croatian nobility as elements of cultural inheritance (<i>mr. sc. Dubravka Peić Čaldarović</i>)	39
Razgovor s Vladimirom pl. Kurelcom (<i>Drago pl. Antoniazzo</i>)	41
Izvjješće o radu Hrvatskoga plemićkog zbora nakon 7. sjednice Velikog vijeća (<i>Ivan pl. Celio-Cega</i>)	43
Naši novi članovi (<i>Zlatko pl. Barabaš</i>)	45
Aktivnosti Zbora 2005.–2006. (<i>Ivo pl. Durbešić</i>)	48
Osnivanje ogranka u Osijeku (<i>Zlatko pl. Barabaš</i>)	49
Članovi radnih tijela Zbora (<i>Ivo pl. Durbešić</i>)	51
Članovi Hrvatskoga plemićkog zbora (<i>Mario pl. Festetić st.</i>)	53

ISSN 1845-9463

GLASNIK HRVATSKOGA PLEMIČKOG ZBORA COLLEGIUM NOBILIIUM CROATICUM

Nakladnik – Publisher

Hrvatski plemićki zbor – Croatian Nobility Association
HR-10000 Zagreb, c/o Hrvatska paneuropska unija,
Jurišićeva 1a/I, Hrvatska
Home page: <http://www.skola.sys/hpz>
e-mail: hpz@post.htnet.hr

Za nakladnika – For Publisher

Ivo pl. DURBEŠIĆ

Glavni urednik – Editor in Chief

Branko pl. CINDRO

Urednički odbor – Editorial Board

Drago pl. ANTONIAZZO, Zlatko pl. BARABAŠ, Nenad pl. CAMBJ,
Davor pl. IVANIŠEVIĆ, Marija KARBIĆ, Vladimir pl. KURELEC, Branimir pl. MAKANEC,
Ivan MIRNIK, Ante pl. RENDIĆ-MIOČEVIĆ

Adresa uredništva – Editorial board address

Hrvatski plemićki zbor
HR-10000 Zagreb, c/o Hrvatska paneuropska unija,
Jurišićeva 1a/I, Hrvatska

Naklada – Number of copies

500 primjeraka

Oblikovanje i tisak – Layout and Printing

LASERplus & DENONA

Glasnik izlazi dva puta godišnje – Glasnik is issued in one volume annually – two parts

Namjena časopisa

Glasnik je znanstveno-stručno glasilo HPZ-a u kojem se objavljuju izvorni znanstveni i stručni članci iz područja povijesti i kulture hrvatskog plemstva. Pored znanstvenih radova objavljuju se kratka znanstvena priopćenja, pregledni članci, stručni radovi, komentari, pisma uredništva i uredništvu, bibliografija, biografija, prikazi knjiga, te izvještaji o radu Zbora.

Uvodnik

Kada od nekog događaja prođe okrugli broj godina, često smo skloni upriličiti razna prigodna događanja. U tim prigodama naglašavamo što smo sve postigli, gdje smo bili, s kim smo se sreli prethodnih godina...

Rjeđe se prisjećamo što smo sve željeli postići, kako se jedna davna ideja materijalizirala i opstala kroz tijek vremena, kakve su bile okolnosti koje su nas okruživale i koje su nas emocije pokretale.

Nekoliko godina priprema i deset godina trajanja vraćaju nas počecima Hrvatskoga plemićkog zbora, natrag u jedno doba koje smo iz današnje perspektive skloni zaboraviti ili umanjiti njegov značaj. Doba koliko teškog toliko i romantičnog. Vrlo rijetko jedna generacija ima privilegij djelatno sudjelovati u stvaranju vlastite države. Naši preci imali su dužnost uvijek se stavljati u službu ostvarenja državotvornih ili vladarskih interesa, ali smo mi dočekali priliku objediniti te interese u našu Hrvatsku.

U takvim razmišljanjima nalazimo izvore i početke okupljanja našeg Zbora.

Višestruki je značaj osnivanja Hrvatskoga plemićkog zbora. Sa stanovišta našeg staleža vjerojatno je to prvo okupljanje nakon 1918. godine. Bio je to zajednički izlazak plemstva Dalmacije i plemstva sjeverne Hrvatske iz tmurnih vremena i okova prisilnog zaborava, prvo Kraljevine Jugoslavije, a zatim i komunističke Jugoslavije. U povijesnom kontekstu bitan je korak ujedinjavanje plemstva koje je teritorijalno gravitiralo različitim dvorovima i samim time dolazilo je do nejednakog vrednovanja njihove povijesne uloge i odnosa prema Domovini.

U okruženju parlamentarne demokracije političko značenje Hrvatskoga plemićkog zbora je, naravno, različito u odnosu na povijesna vremena. Naše djelovanje mora biti neovisno o državnoj vlasti, no mora se odvijati uz temeljne institucije hrvatske države, na taj način da svoj povijesni i politički legitimitet i autoritet stavimo u službu Hrvatske i boljitak njenih građana među koje i mi pripadamo.

I za kraj, prisjetimo se kako se plemstvo, iako stečeno rođenjem, dokazuje odgojem i potvrđuje životom i djelom pojedinca. Dokle god poštujemo taj osnovni postulat koji je našim obiteljima omogućio tako bogatu i dugovječnu tradiciju bit ćemo dostojni nošenja našeg obiteljskog imena.

Branko pl. Cindro

HRVATSKI PLEMIČKI ZBOR
c/o Hrvatska paneuropska unija, Jurišićeva 1a/I, Zagreb
e-mail :hpz@post.t-com.hr, <http://www.skola.sys.hr/hpz>

Plemenite obitelji, gospođe i gospodo!

Temeljem članka 19. Statuta Hrvatskog plemićkog zbora, čast mi je pozvati Vas na

SVEČANU 8. SJEDNICU VELIKOG PLEMIČKOG VIJEĆA HRVATSKOG PLEMIČKOG ZBORA

povodom deset godina rada

Organiziramo je u suradnji s

HRVATSKIM INSTITUTOM ZA POVIJEST

Sjednica će se održati u prostorijama Hrvatskog instituta za povijest, u Zagrebu, Opatička 10
u subotu 4. ožujka 2006. s početkom u 9.00 sati

Sadržaj i dnevni red

- 09.00–09.30 – Okupljanje – registracija učesnika
- 09.30–10.00 – Aperitiv – dobrodošlica
Hrvatska himna
- 10.00–11.00 – Otvaranje svečane sjednice, pozdravna riječ i biranje radnih tijela Sjednice
predsjednik Ivo Durbešić
 - Dobrodošlica domaćina ravnatelja Hrvatskog instituta za povijest
dr.sc. Milana Kruheka
 - Deset godina rada HPZ
mr.sc. Ivo Durbešić
 - Uručenje plakete i podjela povelja pridruženim članovima
Zlatko Barabaš

ZNANSTVENI KOLOKVIJ

Hrvatski institut za povijest

»Uloga hrvatskog plemstva u održavanju kontinuiteta
nacionalne ideje i državnosti«

- 11.00–11.10 Dr.sc. Milan Kruhek i mr.sc Ivo Durbešić
Predgovor kolokviju
- 11.10–11.25 Dr.sc. Damir Karbić:
Plemstvo – definicija, vrste i uloga
- 11.25–11.40 Ivan Majnarić
Izvori za povijest plemstva
- 11.40–11.55 Prof.dr.sc. Neven Budak:
Hrvatsko plemstvo u borbi za očuvanje samostalnosti u 14. stoljeću.
- 11.55–12.10 Dr.sc. Marija Karbić
Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija. Primjeri iz Slavonije
- 12.10–12.40 **pauza uz osvježenje**
- 12.40–12.55 Dr.sc. Ivan Jurković:
Osmanlijska ugroza, plemeniti raseljenici i hrvatski identitet
- 12.55–13.10 Dr.sc. Milan Kruhek:
Borba hrvatskog plemstva u Hrvatskom saboru za opstojnost i državnu samobitnost Hrvatske
- 13.10–13.25 Dr.sc. Ivan Mirnik
Pravo hrvatskog plemstva na vađenje rudače i kovanje novca
- 13.25–13.40 Mr.sc. Dubravka Peić-Čaldarović
Grbovi hrvatskog plemstva – činjenice kulturnog nasljeđa i nacionalnog identiteta
- 13.40–14.30 **domjenak uz švedski stol**
- 14.30–14.50 **Diskusija, zaključci i završetak znanstvenog kolokvija**
-
- 14.50–15.30 Izvješća o radu; rizničar Mario Festetić
Prijem novih članova, herold Zlatko Barabaš
Svečano uručenje povelja novim članovima
Brisanje članova i potvrđivanje osnivanja Ogranka Osijek
- Završetak svečane Sjednice**
- 20.00– Svečana večera u hotelu Palace

Predsjednik
(Mr.sc. Ivo pl. Durbešić)

CROATIAN NOBILITY ASSOCIATION
 c/o Croatian Paneuropean Union, Jurišićeva 1a/I, Zagreb
 e-mail: hpz@post.t-com.hr, <http://www.skola.sys.hr/hpz>

Noble Lady and Noble Gentleman!

On the basis of Article 19 of the Statutes of the Croatian Nobility Association
 I have the honour to invite you to the

FESTIVE 8th SESSION OF THE GREAT NOBILIARY COUNCIL OF THE CROATIAN NOBILITY ASSOCIATION

on the occasion of its tenth anniversary

that will be held in cooperation with

CROATIAN INSTITUTE FOR HISTORY

at the Croatian Institute for History, Opatička 10, Zagreb

on Saturday 4th March 2006 with the beginning at 9.00 a.m.

Contents and programme:

09.00–09.30 a.m. Gathering – Registration of participants

09.30–10.00 a.m. Welcome drink

Croatian national anthem

10.00–11.00 a.m. Opening speeches

Dr.sc. Milan Kruhek and mr.sc. Ivo Durbešić

Ten years' activity of the HPZ (Croatian Nobility Association) –
mr.sc. Ivo Durbešić

Presentation of testimonials Conferment of diplomas to associated members
Zlatko Barabaš

SCIENTIFIC COLLOQUIUM

Croatian Institute for History

»Role of the Croatian Nobility in Sustaining the Continuity
 of the National Idea and Statehood«

11.00–11.10 a.m. Dr.sc. Milan Kruhek and mr.sc. Ivo Durbešić

Foreword to the Colloquium

- 11.10–11.25 a.m. Dr.sc. Damir Karbić:
Nobility – definition, kinds and role
- 11.25–11.40 a.m. Ivan Majnarić:
Sources for the history of nobility
- 11.40–11.55 a.m. Prof.dr.sc. Neven Budak:
Croatian nobility struggling for sustainment of independence in the 14th century
- 11.55–00.10 p.m. Dr.sc. Marija Karbić:
Croatian nobility in the fight against the Ottomans – Examples from Slavonia
- 00.10–00.40 p.m. **break with refreshments**
- 00.40–00.55 p.m. Dr.sc. Ivan Jurković:
Ottoman threat, exiled noblemen and Croatian identity
- 00.55–01.10 p.m. Dr.sc. Milan Kruhek:
Struggle of Croatian nobility in the Croatian Parliament for survival and self-identity of the Croatian state
- 01.10–01.25 p.m. Dr.sc. Ivan Mirnik:
Privilege of Croatian nobility to dig the ore and mint coins
- 01.25–01.40 p.m. Mr.sc. Dubravka Peić-Čaldarević:
Coats of arms of Croatian nobility – elements of cultural inheritance and national identity
- 01.40–02.30 p.m. **refreshments and smorgasbord**
- 02.30–02.50 p.m. **Discussion, conclusions and termination of the scientific colloquium**
-
- 02.50–03.30 p.m. Reports on activities
Decisions of the Great Nobiliary Council important for the activity of the HPZ
– Acceptance of new members and formal presentation of diplomas to new members (*Zlatko Barabaš*)
– Erasure of membership
– Verification of the establishment of the Osijek Branch (*mr.sc. Ivo Durbešić*)
Presentation of testimonials and scrolls of honour to the deserving members, acceptance of new members
- End of the Festive Session**
- 08.00 p.m. Festive evening meal at the Palace Hotel,
Strossmayerov trg 10

President
Mr.sc. Ivo pl. Durbešić

Deset godina rada Hrvatskog plemićkog zbora

Ivo pl. Durbešić

Sažetak

Hrvatski plemićki zbor je osnovala je grupa od 17 utemeljitelja pod vodstvom prof. dr.sc. Nikole Cindre u studenom 1995. godine, potomaka plemićkih obitelji iz Dalmacije, sjeverne Hrvatske kao i iz ostalih povijesnih dijelova Hrvatske. Definirali su ime, načela, grb i osnovni statut udruge, koja je osnovana kao nacionalno udruženje hrvatskog plemstva.

Osnovni cilj Zbora je okupiti sve potomke hrvatskog plemstva koji su preostali nakon skoro stoljeća antihrvatskih režima, a koji poštuju tradiciju i vole svoju domovinu.

Sjedište Zbora je u Zagrebu, ali ima ogranke u Splitu, Osijeku i Zadru, kao i pojedine članove diljem Hrvatske kao i u inozemstvu.

Organi Zbora su: Veliko plemićko vijeće, Plemićki stol, Nadzorni odbor, Sud časti i Senat. Veliko plemićko vijeće kao najviši organ Zbora, se do sada sastajalo osam puta od toga pet puta u Zagrebu te u Ninu, Kninu i Samoboru. Plemićki stol broji 11 članova i sastaje se po potrebi u pravilu jednom mjesečno. Prvi predsjednik je bio Nikola pl. Cindro drugi Ante pl. Rendić - Miočević, a sada je Ivo pl. Durbešić.

Zbor broji 137 članova potomaka plemićkih obitelji, a taj broj uvećava se prosječno za oko deset članova godišnje. Članstvo se sastaje jednom mjesečno na druženjima s prigodnim predavanjima, koncertima i filmovima. Zajednički posjećuju zanimljive izložbe, institucije na terenu – dvorce ili učestvuju u značajnim društvenim događajima koji obilježavaju međaše hrvatske povijesti gdje su njihovi predci uvijek bili stjegonoše obrane hrvatske državnosti i nacionalnosti (Krbavska bitka, Križevački sabor). Mnogi naši članovi učesnici su Domovinskog rata, gdje su se istakli i bili članovi elitnih jedinica HV, dobili državna odlikovanja kao i više činove.

Jedan od problema koji nas muči cijelo vrijeme je problem vlastitog prostora. Nije riješen, unatoč svih nastojanja, tijekom svih deset godina. Ne treba posustati. Samo uporni uspijevaju.

Zbor ima svoju internet stranicu skola.sys.hr/hpz na hrvatskom, a od ove godine i na engleskom jeziku. Do sada smo tiskali četiri broja časopisa *Glasnik*, koji prikazuje život Zbora, ali uvijek i po neki znanstveni članak o hrvatskom plemstvu. Zadnji broj donosi prikaz znanstvenog kolokvija pod naslovom »*Hrvatsko plemstvo na očuvanju hrvatske državnosti i nacionalnosti*«. Ta znanstvena komponenta je važan cilj Zbora i realizira se sada u suradnji s Hrvatskim institutom za povijest. Na tom zadatku: izdavačkoj djelatnosti, izrađen je i prvi svezak *Prilozi za zbornik plemićkih obitelji Zbora* s opisima 9 od 52 obitelji koliko sada broji Zbor.

Zbor surađuje s više asocijacija. Sada je upravo u tijeku aktivnost učlanjenja Zbora u Europsku udruhu plemstva *Commission d'Information et de Liaison des Associations Noble d'Europe*.

Da bi planski unapređivali rad Zbora utvrđena je strategija razvoja, koja je za mandatno razdoblje 2005. do 2008. godine razrađena i u operativnom planu te se po njemu prema realiziraju pojedini zadaci.

Zbor je u proteklom desetgodišnjem razdoblju razvio zapaženu djelatnost. Na dosad postignutom treba graditi dalje udruženim snagama što većeg broja aktivnih članova Zbora, jer samo tako će biti još uspješniji na dobrobit svih članova.

1. Uvod

U godini smo kad se navršava deseta obljetnica od službenog početka rada Hrvatskog plemićkog zbora koji okuplja zakonite potomke hrvatskih plemićkih obitelji po neprekinutoj muškoj liniji kao i njihove supruge, a koju je tada osnovala grupa potomaka plemićkih obitelji iz skoro svih krajeva Hrvatske predvođena našim prvim predsjednikom prof. dr. sc. Nikolom pl. Cindrom.

Slika 1. Prvi predsjednik HPZ-a
prof. dr.sc. Nikola Cindro (1931–2001) – (foto V. Kurelec)

Njihova zamisao je bila da se objedine potomci plemićkih obitelji iz svih krajeva Hrvatske koji su iz povijesnih razloga pripadali raznim državama. Međutim svojim korijenima u hrvatskom praplemstvu naglašavaju jedinstvo hrvatskog državnog teritorija, te svojim kontinuiranim rodoslovljima potvrđuju kontinuitet hrvatske državnosti u političkom, duhovnom i kulturnom smislu, na cijelom prostoru Hrvatske.

Do prije 150 godina hrvatsko plemstvo je bilo duga stoljeća isključivi politički dio naroda. Međutim to je povijesno-politički nedovoljno istraženo i opisano. Zbog toga je očito da je značaj Hrvatskog plemićkog zbora bitan kao doprinos u rasvjetljavanju važnosti plemstva tijekom njegovog »povijesnog« razdoblja kao nositelja političkih, vojnih, gospodarskih aktivnosti ali i općeg društvenog napretka.

Kroz stoljeća teške borbe za hrvatsku državnu i nacionalnu opstojnost samo su stjegonoše plemstva bili ona jedina moguća konstanta, pod kojima se razvijala hrvatska narodna svijest u borbi za goli narodni opstanak. Zato bi trebalo osvjetliti cijeli niz potisnutih, zapostavljenih i prisilno zaboravljenih i iskrivljenih čimbenika. Tu zadaću preuzeo Zbor da plemstvu u civilizacijskom i društve-

nom smislu, gotovo stoljeće nepravedno marginalizirano, povrati izvorno i časno mjesto u našem narodu.

2. Načela

Imajući sve to u svijesti naši utemeljitelji su prvo koncipirali načela kojima će se temeljiti rad Zbora:

- hrvatski plemić je uvijek služio i treba služiti rodu i plemenu svom – dakle naciji. Još je Petar Zrinski jasno uzviknuo »Ja sam Hrvat«,
- svojim plemićkim rodoslovljima vjerodostojno svjedočiti povijesni kontinuitet hrvatske državnosti i nacionalnosti. Samo nacije koje su imale vlastito plemstvo imale i svoju državu; Ugarska, Austrija i Mletci potvrđivali su naše plemstvo koji nikad nisu mogli osporiti.
- svjedočiti jedinstvo hrvatskog državnog prostora te njegovu cjelovitost u državnom i kulturnom i gospodarskom smislu, unatoč pripadanja dvama zapadnim civilizacijskim sredinama sredozemnoj i srednjoevropskoj, nažalost na granici s istočnom civilizacijom od kuda su uvijek dolazile aspiracija osvajanja prema zapadu.
- Hrvatsko plemstvo je kroz stoljeća teško je preživljavalo posizanja mnogih za hrvatskim prostorom, uzimajući danak i u krvi. Posebno je bilo teško, ili možda zato što nam je to tako svježe, zadnjih skoro sto godina bizantinskog i komunističkog režima. Zato treba zastupati i subjektivne interese pojedinih plemića ali u okviru demokratskog pluralističkog i društva slobodne Hrvatske u kojoj danas živimo.
- Udruga mora biti nepolitička i nevladina
- Članovi udruge ne smiju težiti nikakvim privilegijima jer to je nespojivo s pluralističkim demokratskim društvom danas.

Slika 2. Učesnici sjednice Velikog plemićkog vijeća u Ninu ispred Muzeja (foto V. Kurelec)

- Udruga hrvatskog plemstva je selektivna i ograničavajuća samo za članove s dokazanim plemstvom uz strogu provjeru.
- Podržavati otvorenu dvosmjerna suradnju s drugim institucijama društva uz uzajamno poštovanje i uvažavanje
- I ne kao zadnji kamen temeljac – etička komponenta koja je ukratko sadržana u motu našeg Zbora *Plemstvo dobiveno davnom zaslugom predača prenosi se rođenjem, ali učvršćuje se odgojem i potvrđuje životom.*

3. Statut

Uvažavajući gornja temeljna načela utemeljitelji su sastavili Statut.

Mi, potomci hrvatskih plemićkih loza odani domovini, vjerni tradiciji, osnivamo na neograničeno vrijeme Hrvatski plemićki zbor i donosimo ovaj Statut na temelju slijedećih odrednica:

- pravo na postojanje plemstva zasniva se na plemenskom, državnom i obiteljskom kontinuitetu hrvatskog naroda, na poveljama hrvatskih i europskih institucija, kuća i vladara, te na trajnom subjektivitetu države Hrvatske;
- pridržavanje plemićke obveze bazira se na moralnim načelima hrvatskog i sveeuropskog plemićkog kodeksa.

Tako započinje Statut koji je prihvaćen još na Osnivačkoj skupštini nakon tri godine upornog rada Utemeljitelja. U tom Statutu su definirani **naziv Hrvatski plemićki zbor** odnosno *Colegium nobilium croaticum*, grb Zbora, povijesni – hrvatski grb u obliku štita, povrh kojega je stilizirana zlatna kruna hrvatskih kraljevâ ukrašena rubinima, krajevi koje ulaze u štit.

Slika 3. Grb Hrvatskog plemićkog zbora

Definirani su ciljevi i zadaci, članstvo, organizacijska struktura, financiranje i ostale potrebne točke za normalno funkcioniranje Udruge koja započinje svojim radom Sjednicom 22. siječnja 1994. u Klubu Sveučilišnih profesora u Zagrebu.

4. Sjednice Velikog plemićkog vijeća

Osnivačka skupština, nažalost neuspješna, je održana 1994. godine. Tada su bili prisutni : Rodolfo markiz Bona, Nenad conte Cambj, Nikola conte Cindro, Marin grof Gozze, Marcel pl. Jellačić-Bužimski, Nikola Kallay de Nagy-Kallo, Vidislav pl. Kiš - Šaulovečki, Radovan pl. Marjanović Kavanagh, Janko barun Steeb. Kao gost bio je prisutan Karl von Habsburg. Prisutni su bile i još neke osobe koje nažalost kasnije nisu mogle dokazati svoju pripadnost plemićkim obiteljima. Pitanje članstva bio je razlog da su se odmah nakon te Osnivačke skupštine odnosno Velikog plemićkog vijeća neki članovi distancirali od osnovane udruge. Godine 1996. osnovali su drugu udruhu Hrvatsko udruženje plemstva, registrirali se, ali nakon promjene zakon o udrugama nisu se ponovno uspjeli registrirati, tako da se ta Udruga ugasila. Neumornom *spiritusu movensu* cijele akcije Nikoli Cindru nije preostalo ništa drugo nego da poradi na okupljanju novog skupa utemeljitelja, te je 16. listopada 1995. okupio grupu od 17 potomaka plemićkih loza svih krajeva Hrvatske.

Dakle Zbor je službeno utemeljen na zasjedanju Velikog plemićkog vijeća **16. listopada 1995. godine u Zagrebu**, na kojem je donijet prvi Statut Zbora, dopunjavan na zasjedanjima Velikog plemićkog vijeća 29. prosinca 1997. u Zagrebu i 27. listopada 2001. godine u Samoboru te 9. travnja 2005. u Zagrebu.

Ukupno je do sada održano 8 sjednica Velikog plemićkog vijeća. Pet u Zagrebu i po jedna u Nišu, Kninu i Samoboru. Nakon svake promjene Statuta uslijedila je složena procedura odobravanja u prvo vrijeme u Ministarstvu uprave, a zatim u Odjelu za udruge Gradske skupštine Zagreba. Bilo je dosta poteškoća posebno zbog korištenja dijela hrvatskog grba kao grba udruge kao i riječi »hrvatsko« i svih njenih derivacija. Također je trebalo prilagoditi statut i promjeni zakona 11. listopada 2001. godine.

Slika 4. Novo primljeni članovi na Sjednici Velikog plemićkog vijeća 2005.

Posebno treba istaći Sjednice koje su održane u hrvatskim kraljevskim gradovima Ninu i Kninu, gdje nam je lokalna uprava u mnogome pomogla na održavanju Sjednica, te bi sjednice izvan Zagreba trebalo nastaviti.

Na svakoj Sjednici pored uobičajenih točaka: izvještaj o radu od prethodne sjednice, izvještaja rizničara, izvještaja herolda – prijem novih članova i izvještaja nadzornog odbora:

Održavala su se predavanja

- Nin – V. Maleković: *Dubrovačko plemstvo i M. Kuzmanić : Dalmatinsko a posebice splitsko plemstvo*
- Zagreb – N. Mihanović: *Povijesna uloga hrvatskog plemstva,*
- Knin – N. Mihanović: *Pro aris et focus deo propitio*
- Zagreb – J. Kolanović: *Značaj plemstva u održavanju kontinuiteta hrvatske državnosti*
- A. Celio-Cega: *Hrvatski plemići – kompozitori*
- D. Peić Čaldarović: *Grbovnici i povelje Hrvatskog povijesnog muzeja*
- Obad – Ščitaroci : *Projekt revitalizacije plemićkih dvoraca u Hrvatskoj*

Organizirani su i kulturno umjetnički programi u kojima su učestvovali:

- naš član sa Zborom Josip degl Ivellio na dvije sjednice
- čembalist Krešimir Haas
- pijanist Fredi Došek
- Sopranistica Branka Beretovac

Tablica 1. Sjednice Velikog plemićkog vijeća

Broj sjednice		0	1	2	3	4	5	6	7	8
Godina	22-01-1994	16-10-1995	04-05-1996	24-05-1997	1998	15-05-2000	27-10-2001	17-05-2003	09-04-2005	04-03-2006
Mjesto održavanja	Klub nastav. Zagreb	Zagreb	Nin	HIP Zlatna dvorana Zagreb	Zgrada grada Knin	Arheol. muzej Zagreb	Muzej Samobor	Povijesni muzej Zagreb		HIP Zlatna Dvorana Zagreb
Vrst sjednice	(osniv.)	Osnivač.	Redov.	Redov.	Redov.	Izbor.	Redov.	Redov.	Izbor.	svečana
Sjedište	Basaričekova 22			Vlaška 95				Palmotićeva 20		Jurišićeva 1a

5. Strategija razvoja

Na sjednici Velikog plemićkog vijeća 17-05-2003 usvojena je Strategija razvoja temeljena na Statutu i načelima Zbora:

- okupljanje potomaka hrvatskog plemstva oko HPZ-a,
- svjedočenje povijesnog značaja plemstva u Hrvatskoj,
- pokretanje istraživačkih projekata *Hrvatsko plemstvo u očuvanju hrvatske državnosti i nacionalnosti kao i nositelja kulturnih i znanstvenih nastojanja hrvatskog naroda,*

- organiziranje druženja članova HPZ-a kroz mjesečne domjenke, predavanja, posjete izložbama i povijesnim mjestima i dr.,
 - suradnja sa srodnim plemićkim udrugama u drugim zemljama kao i učlanjenje u Europsku udruhu plemstva
 - suradnja sa srodnim udrugama i institucijama
 - promicanje izdavačke djelatnosti kroz izdavanje Glasnika HPZ, Zbornika plemstva bibliografije o plemstvu i dr.
 - održavanje plemićkog informacijskog sustava na web stranicama na internetu
 - održavanje skupova, okruglih stolova, kolokvija »in situ« na aktualne teme o hrvatskom plemstvu,
 - djelovanje u svim manifestacijama koje promiču važnost hrvatskog plemstva
 - prikupljanje donacija za djelovanje HPZ-a
 - ostala djelovanja od interesa HPZ-a skladno Statutu HPZ-a.
- Sastavnice strategije djelovanja HPZ-a razrađivale su se godišnjim planovima.

6. Operativni plan rada za razdoblje 2005. – 2008.

1. **Organizirati svečanu sjednicu**
Velikog plemićkog vijeća povodom 10. godišnjice rada ZBORA
2. **Organizirati znanstvena istraživanja pod naslovom**
Hrvatsko plemstvo u očuvanju hrvatske državnosti i nacionalnosti kao i nositelj kulturnih i znanstvenih nastojanja hrvatskog naroda.
3. **Učlaniti HPZ u europsko udruženje plemstva –CILANE**
4. **Organizirati druženja članstva**
Svake druge srijede (osim u ljetnim mjesecima) organizirati sastajanje članstva s predavanjima, koncertima i sl.
5. **Izdavati Glasnik kao polugodišnjak,**
6. **Izrada, tiskanje i promocija ZBORNIKA PLEMSTVA**
7. **Razvoj i oblikovanje i održavanje WEB stranice HPZ**
i podataka o hrvatskim plemićkim obiteljima članova Zbora (www.skola.sys.hr/hpz) i podataka na svjetskoj mreži pod nazivom »Hrvatska« (Active world)
8. **Unaprijediti i pomagati rad postojećih ogranaka i osnivati nove**
9. **Osnovati i osmisliti rad MLADEŽI HPZa**
10. **Organizacija obilazaka povijesnih mjesta vezanih za hrvatsko plemstvo**
u suradnji s lokalnim stručnjacima upoznavajući značaj hrvatskog plemstva kroz povijest hrvatskog naroda.
11. **Organizirati zajednički posjet raznim kulturnim i društvenim događajima**
12. **Povećati broj članova**
pod sloganom : Svaki član da učlani jednog novog člana
13. **Organizacijsko unapređenje**
urudžbeni zapisnik, zastava, grb svakog člana, središnje arhive i biblioteke, prostor za rad Zbora, pravilnici, kodeksi, himna itd.

7. Dužnosnici Zbora

Tablica 1. Dužnosnici Zbora po godinama

Godine	(1994)	1995–2000	2000–2005	2005
Predsjednik (Predsjedatelj)	Nikola Cindro		Ante Rendić-Miočević	Ivo Durbešić
Zamjenici predsjednika (Protonotari)	Nikola Kallay de Nagy-Kallo	Ivan Celio-Cega	Nenad Cambj Ivan Celio-Cega	Drago Antonizzo Vladimir Kurelec
Kancelar (<i>Predsjednik izvršnog vijeća</i>)		/		Ivan Celio-Cega
Protonotari <i>Zamjenici kancelara</i>		/		Zlatko Barabaš Kornel Kallay
Notar <i>tajnik</i> (Komornik Kancelar)	/		Branko Cindro	/
Herold	Radovan Marjanović Kavangh		Zlatko Barabaš	
rizničar	Marcel Jellačić-Bužimski		Goran Blažeković	Mario Festetić st.
Webmaster (notar)	/		Branimir Makanec	
Članovi stola		/		Branko Cindro Mario Festetić ml. Davor Ivanišević Branimir Puškarić Siniša Tartaglia Ante Vusio
Predsjednik Nadzornog odbora	/		Eduard Tartaglia	Tomislav Kallay
Predsjednik Senata		/		Ante Rendić-Miočević
Predsjednik suda časti		/		Sergio Zergollern

Slika 5. Radno predsjedništvo Sjednice Velikom plemićkog vijeća 2005
s lijeva B. Cindro, I. Celio-Cega, i A. Rendić Miočević

Sastanci članova radnih tijela Zbora održavani su povremeno po potrebi. Češće se sastajao Plemički stol. Tijekom deset godina održano je niz Sjednica. Tako se je na primjer samo od zadnje Sjednice Velikog plemićkog vijeća u travnju 2005. godine sastajao redovito jednom mjesečno, pa je održano 14 sjednica. Za svaku sjednicu upućivan je poziv s dnevnim redom i vođen je zapisnik. Raspravljalo se o tekućim problemima Zbora : pripreme za sjednice Velikog plemićkog vijeća, financije, članstvo, prostor, pripreme akcija – sastanaka članstva – predavanja, koncerata, posjeta dvorcima i dr.

I druga radna tijela Zbora: Nadzorni odbor, Senat i Sud časti sastajali su se po potrebi rješavajući tekuće probleme iz djelokruga svoga rada.

8. Prostor

Jedna od osnovnih pretpostavki za uspješan rad svake udruge je adekvatni prostor. Počelo se s ambicioznim planom, zamolbom za dobivanje atraktivnog ali inače ne i funkcionalnog prostora u kuli Lotriščak. Nikad nismo službeno odbijeni, ali obzirom da nikad nismo dobili odgovor od Grada, shvatili smo to kao odbijanje. Prvo smo se sastajali u prostoru Hrvatskoj paneuropskoj uniji no zbog relativno visokog udjela u troškovima održavanja prostora, to mjesto sastajanja je napušteno i Zbor se sastajao u Muzeju za primijenjenu umjetnost, Arheološkom muzeju, u Turističkoj zajednici grada Zagreba te konačno zadnje tri godine u Zajednici Nijemaca i Austrijanaca u Palmotićevoj ulici 20. Nažalost i taj prostor smo morali napustiti te nam je sad privremena adresa opet kao na početku. Primili su nas prijatelji iz Hrvatske paneuropske unije privremeno natrag.

Upućena je ponovna zamolba gradonačelniku Milanu Bandiću u studenom 2005. godine, no nažalost još bez rezultata. Moramo uporno nastojati i dalje.

9. Članstvo

Zbor ne može biti nikad brojna Udruga no ipak može biti brojnija nego što je danas kad brojimo 137 članova. Zanimljivi su podaci o procjenama broja osoba koje su potomci hrvatskih plemićkih obitelji. Procjene su da ih je 1918. godine bilo u Trojedinoj kraljevini oko 20 tisuća, a naše današnje procjene, uključivši i dijasporu, kreću se između petsto i tisuću. To je posljedica izumiranja velikog broja

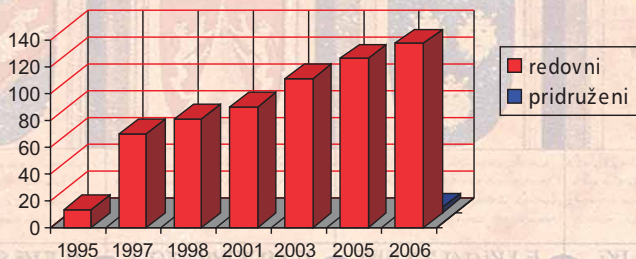
Tablica 2. Popis umrlih članova Zbora

RN	Ime, prezime i		pokopan
1.	Marko Vrkljan	1997	
2.	Antun degl'IVellio	1999	Dubrovnik
3.	Branimir Kurelec	1999	Mirogoj
4.	Zvonimir Puškarić	1999	Mirogoj
5.	August Tartaglia	2000	Mirogoj
6.	Nikola Cindro	2001	Split
7.	Ivan Pažić	2003	Zelina
8.	Vladimir Maleković	2003	Zagorje
9.	Antun Celio-Cega	2003	Mirogoj
10.	Ivan Alaupović	2004	Sarajevo
11.	Josip Cindro	2005	Ljubljana

porodica jer se prezimena i naslovi nasljeđuju samo po muškoj liniji uz činjenicu i da su se plemići proglašavali samo do 1918. godine, te da su se mnogi raselili po Europi. U proteklom razdoblju povećava se broj članova za deset godišnje, a umrlo je ukupno jedanaest naših članova.

Svih njih sjetili smo se prigodnom riječi na sjednica Velikog plemićkog vijeća u godini smrti, a na Mirogoju posjetili smo im i grobove.

S obzirom da je veći broj članstva Zbora u podmakloj dobi, pa ne izlaze, neke smo posjetili kod kuće ili u staračkom domu.

Slika 6. Grafički prikaz porasta broja članova tijekom deset godina

Skoro cijelo naše članstvo je s visokom stručnom spremom, a najbrojnije su inženjerske specijalnosti. Među članovima imamo i akademika, sveučilišnih profesora, doktora i magistara znanosti, a jedan član je i svećenik. Samo jedan član je zemljoposjednik.

U Zboru su trenutačno učlanjeni potomci 52 obitelji, pretežno iz četiri grada: Zagreb, Split, i Osijek i Zadar. Još imamo pojedine članove u Dubrovniku, Opatiji, Voloskom, Puli, Poreču te u inozemstvu: u Velikoj Britaniji, Sjedinjenim državama, Njemačkoj, Švicarskoj i Grčkoj.

Slika 7. Članovi Zbora na predavanju o projektu *Virtualna Hrvatska*

Veći broj naših članova je učestvovao u Domovinskom ratu gdje su neki bili članovi elitnih junačkih postrojbi, neki se istakli te dobili odlikovanja ali i postigli zapažene činove. Na svu sreću nitko nije poginuo.

Članstvo čine potomci plemićkih obitelji koji nose naslove: grof, barun, markiz, conte te plemić. Naši članovi su potomci povijesnog razdoblja hrvatskog praplemstva, ali kasnijih faza feudalnog plemstva, vojnog i civilnog, sve do plemstva samo s poveljama odnosno do 1918. godine.

Tijekom deset godina održano je niz sastanaka – druženja s predavanjima:

- D. Peić-Čaldarović: *Heraldika*,
- I. Mirnik: *Lažni plemići*,
- P. Maček: *Izrada rodoslovlja*,
- B. Makanec: *Virtualna Hrvatska*,
- I. Vagjon: *Bernard pl. Caboga*,
- J. Balabanić: *Lj. Farkaš pl. Vučtinović*

Održana su i dva koncerta:

- J. degl'Ivelliio: *Hrvatski kompozitori*,
- *Mali festival čembala*

Za svaki Božić imali smo posebno druženje članstva sa domjenkom

Slika 8. Božićni domjenak 2005. godine

- Zajedno smo posjetili otvorenje izložaba
 - u Zagrebu
 - u Hrvatskom povijesnom muzeju – *Život u povijesnoj palači, Cimelia Croatica, Stari grad Ružica*
 - u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici – *Plava krv - crna tinta*
 - u Križevcima »600 godina krvavog sabora«,
 - u Rijeci »*Heraldika Primorja*«,

- U Velikoj Gorici »Grbovi i povelje Tiropoljskog plemstva«
- u Trogiru »Grbovi i rodoslovi grada Trogira«
- u Sv. Ivan Zelini »Grbovi i povelje plemstva«
- u Gornjoj Rijeci škola Sidonije Rubido Erdedy
- Postavljanje spomen ploče Baltazaru pl. Napuly Dvorničiću u Koprivnici,

Slika 9. Članovi HPZ: Z. Barabaš, V. Kurelec i Branimir Makanec na otvorenju izložbe *Grbovi i povelje Tiropoljskog plemstva*

Slika 10. Brojni članovi HPZ pred dvorcem Festetić na Balatonskom jezeru

- predstavljanja knjiga
 - Ž. pl. Gazarija: *Tragovima Slavogosta u Splitu*
 - *Don J. pl Felicanović* u Pagu
 - *Bartol Kašić i Biblija* u Pagu
 - J. Balabanić: *Ljudevit pl. Farkaš Vukotinovića* itd.
 - Posebno uspješan je bio posjet dvorcu obitelji Festetić na Balatonskom jezeru u Mađarskoj, gdje je održano i predavanje o obitelji. Uspjeli smo popuniti cijeli autobus našim članovima za taj događaj.
- Prosječno se okupi između 20 i 30 članova za svaku od navedenih akcija.

10. Ogranci

Hrvatski plemićki zbor ima tri ogranka:

- Split – predsjednik prof.dr. Petar Grisogono tajnik Giorgo Pavlović te 32 člana. Rade od samog osnutka HPZ, a stručni savjetnik je Mario-Nepo Kuzmanić.
- Zadar – predsjednik Ante Vusio osnovan 5. listopada 2002. godine i ima sedam članova, a stručni savjetnik je prof. dr.sc. Miroslav Granić
- Osijek – predsjednik Mario Festetić ml. ima devet članova, a osnovan je 17. studenog 2005. Novim pravilnikom o ograncima u županijama gdje nema više članova imenovati ćemo povjerenike koji će pokušati okupiti nove članove i uključiti u rad Zbora.

Slika11. Osnivanje Ogranka Osijek 17. 11. 2005.

10. Suradnja s institucijama u inozemstvu i u zemlji

Naša su višegodišnja nastojanja da postanemo članovi Europske udruge plemstva sa sjedištem u Parizu – *Commission d' Information et de Liaison des Associations Noble d' Europe*.

Zahvaljujući našem člana M. Pažiću uspjeli smo uspostaviti potrebne kontakte, te smo dobili poziv na sjednicu podkomisije za prijem novih članova 31. ožujka 2006 kao i sastanak s članovima komiteta C.I.L.A.N.E. drugi dan. Procedura prijema je dosta komplicirana te će potrajati i do godinu

dana. Poslali smo prevedene na engleski: Statut, Načela i Kratku povijest. Očekujemo posjet dužnosnika Podkomisije i dodatna pitanja.

Početna suradnja ostvarena je i sa Švicarskim plemićkim savezom.

U Hrvatskoj smo ostvarili neke kontakte s:

- Hrvatskim Saborom
 - audijencija kod predsjednika Zlatka Pavletića
- Hrvatskom vladom Uredom za udruge
 - dogovori s pročelnicom Jadrankom Cigelj
- Sa Crkvom
 - audijencija kod kardinala Kuharića
 - posjet đakovačkom biskupu monsr. Čiril Kos
 - prisustvovali smo polaganju kamen temeljca za crkvu Hrvatskih mučenika u Udbini.

Slika 12. Članovi Zbora na Polaganju kamena temeljca Crkve na Udbini. S desna na lijevo: I. Celio-Cega, M. Mladineo, Tibor Kallay, N. Kuščić, B. Makanec, Tomislav Kallay, S. Tartaglia, B. Cindro, I. Durbešić

Hrvatski plemićki zbor uspio ostvariti bližu suradnju s:

- Hrvatskim institutom za povijest:
 - organizacija znanstvenog kolokvija
- Hrvatskom paneuropskom unijom:
 - Ustupili su nam prostor za rad i druženje,
 - Članovi Zbora učestvovali su u akcijama HPEU
 - Osnivanje ogranka HPEU u Karlovcu,
 - Krštenje Ferdinanda Zvonimira von Habsburga,
 - Beatifikacija Karla I. Habsburga u Rimu,
 - zadušnica za Karla I. u crkvi Sv Katarine u Zagrebu i
 - predstavljanjima knjiga i tribinama

- Hrvatski povijesni muzej
 - Život u povijesnoj palači, s nizom predavanja
 - Cimelia Croatica,
 - Stari grad Ružica
 - održavanje sjednica Velikog plemićkog vijeća u prostoru Muzeja
- Suradnja s: Hrvatskim rodoslovnim društvom, Braćom hrvatskog zmaja, Plemenitom općinom Turopoljskom i još nekima tek je na početku.

11. Glasnik

HPZ izdaje Glasnik koji od osnutka prati rad Zbora. Izdali smo četiri broja. U njima su prikazane sve sjednice Velikog plemićkog vijeća te aktivnosti Zbora. Tekstovi su bogato ilustrirani slikama. Za to je zaslužan prvenstveno Branko Cindro, koji je imenovan za glavnog urednika časopisa. Od 4. broja promijenili smo oblik časopisa, zbog praktičnosti u B5 format. Također smo sadržajno obogatili časopis i dali mu novu namjenu što se može vidjeti u impressumu.

Glasnik je znanstveno-stručno glasilo HPZ u kojem se objavljuju originalni znanstveni i stručni članci iz područja povijesti i kulture hrvatskog plemstva. Pored znanstvenih radova objavljuju se kratka znanstvena priopćenja, pregledni članci, stručni radovi, komentari, pisma uredništva i uredništvu, bibliografija, biografija, prikazi knjiga, te izvještaji o radu Zbora.

Uredništvo časopisa smo proširili i sada ga čine, pored članova Plemićkog stola, i akademik Cambj, dr.sc. M. Karbić iz Hrvatskog instituta za povijest i dr. I. Mirnik iz Arheološkog muzeja u Zagrebu.

Nastojat ćemo da kao što je već u ovom broju tiskano 8 sažetaka predavanja sa Znanstvenog kolokvija da i u jesenjem broju bude određeni broj znanstvenih članaka. Pokušat ćemo dobiti potporu za izdavanje časopisa Ministarstva znanosti obrazovanja i športa.

12. Znanstvena tema

Gubitak svakog našeg člana bio nam je težak, no za znanstveno istraživanje povijesti plemstva, gubitak akademika Branka Kurelca posebno nam je teško pao. On je bio inicijator i kreator cijele zamisli, a pokušao je biti i realizator, ali ga je prerana smrt u tome spriječila.

Taj rad nastavljamo na njegovom tragu, te je i ovaj Znanstveni kolokvij pod naslovom **Uloga hrvatskog plemstva u održavanju kontinuiteta nacionalne ideje i državnosti** kojeg realizira Institut za povijest je jedan dio većeg opusa što ga je Branko zamislio.

Danas ćemo saslušati osam predavanja znanstvenika iz Hrvatskog instituta za povijest, čiji su sažetci otisnuti u Glasniku. Cjeloviti radovi bit će tiskani u Povijesnim priložima Hrvatskog povijesnog instituta, a svi članovi Zbora dobit će ga besplatno.

Naša predavanja tijekom mjesečnih druženja članstva u Zagrebu, a i u Ograncima nastojat ćemo objaviti.

13. WEB Stranica

Još od 1998. godine prisutni smo na vlastitoj internet stranici web: <http://skola.sys.hr/hpz> kao i u novije vrijeme na 3D galeriji plemstva u svijetu »Hrvatska« u galaksiji AW s mogućnošću za još 54 nove

prostorijske namijenjene slikama plemićkih obitelji. Sve to možemo zahvaliti našem webmasteru Branimiru Makancu koji to već osam godina uspješno za nas to radi.

14. Zbornik

Pokrenuli smo još prije dvije godine aktivnost sakupljanja građe za Zbornik plemićkih obitelji Zbora. Nažalost od pedeset i dvije obitelji sakupili smo svega dvadesetak, od kojih smo uspjeli uz dosta mukotrpnog rada za prvi svezak pripremiti za tisak samo opise za devet obitelji. No nastaviti ćemo ustrajno i dalje raditi na tome. To nisu konačne verzije već radne, jer rad na istraživanjima obiteljskih arhiva zapravo je posao bez kraja, te će se ipak tijekom izdavanja slijedećih svezaka unapređivati i dopunjavati sa željom da konačna verzija bude Zbornik knjiga. Apeliramo na sve članove da nam dostave podatke prema uzorcima, da odgovore na pitanja koja su dobili, kako bi da bi urednički odbor mogao nastaviti rad.

15. Financije

Sva sredstva koja smo u ovih deset godina upotrijebili za naše aktivnosti potječu od članarine koja je bila u početku 100, a sada 150 kn godišnje. U cijelom tom periodu dobili smo nekoliko manjih donacija i jednom malo veći iznos od Grada (petnaest tisuća). Na tome donatorima zahvaljujemo.

Redovno godišnju dotaciju od državnih institucija što dobivaju mnoge udruge nažalost mi nikad nismo uspjeli ostvariti. Po nekoj raspodjeli naša Udruga spada pod Ministarstvo kulture, koje ima preče brige.

Posustati nećemo; javljati ćemo se na natječajima za sredstva i donacije

Uz veliko zalaganje našeg rizničara M. Festetića sređena je evidencija članarina. Apeliramo na sve naše članove da budu redovni u plaćanju članarine jer ona je osnova naših financija.

Za svakog našeg člana htjeli smo izraditi značku Zbora s brojem, ali nažalost morali smo odustati jer nismo imali petnaest tisuća obrtnog kapitala

Od osnovnih sredstava imamo jedan kompjuter, printer, stol za kompjuter i jedan ormar.

Slika 13. Članovi radnih tijela Zbora izabrani 2005. godine

16. Zaključak

Još u Kninu naš prvi predsjednik prof.dr.sc. N. Cindro 1998. godine je rekao na kraju svog prikaza o radu Zbora

Premda u ograničenim uvjetima HPZ je razvio zapaženu djelatnost. Ona je naravno onolika koliki je zbroj djelovanja svakog pojedinca člana Zbora. Većinom su to bili egzistencionalni problemi. Mislim da je sada vrijeme da gradeći na tim temeljima načinimo korak dalje.

Ove riječi možemo zaključno ponoviti:

- potaknuti ostale plemićke obitelji na veću aktivnost da nam se pridruže.
- poraditi na osiguranju trajnog vlastitog prostora za rad Zbora te
- dobiti sigurnije i veće izvore financiranja.

Znanja i htijenja imamo dovoljno te vjerujem u uspjeh našeg Zbora na dobrobit naših članova i domovine nam Hrvatske.

Tenth anniversary of Croatian Nobility Association

Ivo pl. Durbešić

Summary

The Croatian Nobility Association was founded in November 1995 by a group of 17 descendants of the noble families from southern (Dubrovnik, Split) and northern Croatia (Lika, Zagreb County), as well as from other historical parts of Croatia, led by prof.dr.sc. Nikola Cindro. They defined their name, principles, coat of arms and the fundamental Statutes of the Association, which was founded as a national association of Croatian nobility.

The basic aim of the Association is to gather all the descendants of the Croatian nobility who have remained after almost a century of anti-Croatian regime and who respect tradition and love their country.

The headquarters of the Association are in Zagreb, and there are branches in Split, Osijek and Zadar, as well as individual members all around Croatia and abroad.

The organs of the Association are: Great Nobiliary Council, Nobiliary Board, Supervisory Board, Court of Honour and Senate. Up till now, the Great Nobiliary Council, as a supreme Association organ, has had eight sessions, 5 of which were in Zagreb, and the others in Nin, Knin and Samobor. The Nobiliary Board has 11 members and they meet from time to time, usually once a month. The first president was Nikola pl. Cindro, the second Ante pl. Rendić-Miočević, and now the incumbent president is Ivo pl. Durbešić.

The Association has 137 members, descendants of the noble families, and it gets about 10 new members every year. The members have their meetings once a month with some convenient lectures, concerts and films. They visit interesting exhibitions, go on excursions to castles or take part

in important social events that mark milestones in the Croatian history, where their ancestors played a leading role in the defense of Croatian sovereignty and nationality (the Battle of Krbava Field, the Assembly at Križevci). A number of our members are participants of the Croatian War of Independence, having distinguished themselves and being the members of the elite units of the Croatian Army, and winning state honours and high ranks.

One of our persistent problems is a problem of our premises. Despite all our efforts, it hasn't been solved in the course of these 10 years. However, we shouldn't give up. Only the most persistent succeed.

The Association has its own web page skola.sys.hr/hpz in Croatian, and since this year in English as well. So far, we have published four issues of our journal *Glasinik*, which presents the life of the Association, as well as a few scientific articles on Croatian nobility. The last issue publishes a review of a scientific symposium entitled "The Role of Croatian Nobility in Maintaining the Continuity of the National Idea and Statehood". This scientific element is an important goal of the Association and it is realized in cooperation with the Croatian Institute for History. This assignment – a publishing activity resulted in the first volume named *Contributions to the Anthology of the Association's Noble Families* with descriptions of 9 out of the current 52 member families of the Association.

The Association cooperates with a number of other associations. The Association is currently in the process of joining the European Association of Nobility *Commission d'Information et de Liaison des Associations Noble d'Europe*.

In order to systematically improve the activities of the Association, a development strategy has been determined. It has been elaborated in an operative plan for the 2005 until 2008 term, on the basis of which particular tasks are being realized.

In the past ten-year period, the Association has distinguished itself in significant activities. As many activists as possible should join forces to keep on working on what has been accomplished so far, because that is the only way to be as successful as possible for the good of all our members.

Sažeci predavanja Znanstvenog kolokvija – Uloga hrvatskog plemstva na očuvanju i održanju hrvatske nacionalnosti i državnosti

Plemstvo – definicija, vrste, uloga – *Nobility – definition, kinds and role* (dr. sc. Damir Karbić)

Izvori za povijest plemstva – *Sources for the history of nobility* (Ivan Majnarić, prof.)

Hrvatsko plemstvo u borbi za očuvanje samostalnosti u 14. stoljeću – *Croatian nobility struggling for sustainment* (prof. dr. sc. Neven Budak)

Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija. Primjeri iz Slavonije – *Croatian nobility in the fight against the Ottomans* (dr. sc. Marija Karbić)

Osmanska ugroza, plemeniti raseljenici i hrvatski identitet – *Ottoman threat, exiled noblemen and Croatian identity* (dr. sc. Ivan Jurković)

Borba hrvatskoga plemstva u Hrvatskom saboru za opstojnost i državnu samobitnost Hrvatske – *Struggle of Croatian nobility in the Croatian Parliament for the defence of Croatian constitutional status and political particularity* (Dr. sc. Milan Kruhek)

Pravo hrvatskog plemstva na vađenje rudače i kovanje novca – *Croatian nobility and its entitlement to the use of mineral springs in the medieval and modern Croatian economy* (dr. sc. Ivan Mirnik)

Grbovi hrvatskoga plemstva – činjenice kulturnog nasljeđa i nacionalnog identiteta – *Coats of arms of Croatian nobility as elements of cultural inheritance* (mr. sc. Dubravka Peić Čaldarović)

Plemstvo – definicija, vrste, uloga

Nobility – definition, kinds and role

dr. sc. Damir Karbić

Sažetak

U europskoj povijesti općenito, a i u hrvatskoj povijesti posebice, plemstvo je od srednjeg vijeka do devetnaestog stoljeća igralo jednu od najznačajnijih uloga. To je rezultiralo činjenicom da je, unatoč izrazitoj malobrojnosti svog članstva, jedna od najbolje dokumentiranih društvenih skupina u prošlosti te jedan od najviše istraživanih društvenih fenomena u profesionalnoj, ali i amaterskoj, historiografiji. Plemstvo je i samo stvaralo ideologiju kojom je svoje mjesto u društvu pokušavalo objasniti, pa čak i opravdati, a tu je ideologiju, više ili manje svjesno ili nesvjesno prilagođavalo postojećim društveno-političkim okvirima ili programima. S druge strane, plemstvu neskloni politički sustavi također su dali svoj doprinos proučavanju odnosno neproučavanju plemstva, a svoj je negativni doprinos dala i relativna izoliranost hrvatske od ostalih europskih historiografija, posebice tijekom druge polovine 20. stoljeća. Pogledi na plemstvo, njegovu društvenu ulogu i razvoj, tako su proizveli nevjerovatno bogat spektar od znanstvenih preko popularnih do mitografskih teorija kojima se navedeni društveni fenomen pokušavao opisati i objasniti često stvarajući nepotrebnu zbunjenost i prikazujući društvenu stvarnost zapletenijom nego je to bila. U ovom će se prilogu stoga pokušati definirati neke od pojmova koji se prilikom istraživanja plemstva susreću.

Prva karakteristika na koju je potrebno upozoriti je da je plemstvo kao fenomen nastajalo tijekom izrazito dugog perioda od tisuću godina (tijekom gotovo čitavog srednjeg vijeka od kasne antike do kraja 14. st.) te da se samim time teško može očekivati da je tijekom tog razdoblja ostalo gotovo nepromijenjeno. Osim kronološki, taj se razvoj znatno razlikovao u ovisnosti o geografskom smještaju navedenih skupina te se u europskom okviru teško može govoriti o unificiranom procesu. Unatoč tome, najvažnije odrednice istog procesa (ili bolje rečeno skupine različitih povezanih procesa) ipak su bile uglavnom jedinstvene. Osim toga, razvoj plemstva u pojedinim regijama često je bio pod utjecajem razvoja u susjednim regijama (posebice ukoliko je na njih mogla i imala interesa utjecati neka politička vlast) te ih je potrebno promatrati u međuovisnosti. Treba napomenuti i da samim time što je plemstvo kao zatvorena društvena skupina čiji je status bio pravno definiran (stalež), uglavnom formirano do razdoblja 14. st., vrata te skupine nisu ni kasnije bila potpuno zatvorena.

Druga karakteristika europskog plemstva je da ono tijekom čitavog razdoblja svoje formacije, a u određenoj mjeri i kasnije, nije činilo uniformnu skupinu niti terminološki, a niti sadržajno. Terminologija pojedinih dijelova Europe u pojedinim razdobljima znatno se razlikovala od terminologije drugih krajeva i razdoblja, a to se kasnije odrazilo i na historiografiju koja se plemstvom bavila. Izvori pokazuju da se pojmovi koje na hrvatski možemo prevesti kao »plemstvo« često zapravo referiraju isključivo na pojedine segmente tog društvenog sloja, često se ne mogu smatrati terminima nego više atributima te ih je potrebno od slučaja do slučaja redefinirati. Sadržajno situacija nije puno bolja. S jedne strane, plemstvo je u nekim dijelovima Europe uvijek zadržalo određenu hijerarhičnost, u

drugim dijelovima bilo je među sobom formalno izjednačeno (no i tu obično nije uključivalo u svoj sastav sve slojeve koji su se smatrali više ili manje plemenitim). Tako npr. možemo razlikovati velikaše, »pravo« plemstvo te gradsko plemstvo. S druge strane, pojedine skupine koje su se tijekom europske povijesti razvijale i nastajale kao privilegirane i uglavnom se tijekom vremena uspjele uključiti u širi pojam plemstva, u pojedinim trenucima nisu imale taj status, ali su gotovo uvijek bile jasno izdvojene iz ostatka društva, poput gradokmetova (*iobagiones castri*), kraljevskih službenika (*servientes regis*), ministerijala, valvazora, predijalaca i slično. Plemstvo se razlikovalo i obzirom na oblike kako se organiziralo (plemički rodovi, dinastički rodovi, plemićke općine i sl.). U ovom radu će se pokušati prikazati spomenuta raznolikost s težištem na terminologiji korištenoj za grupe koje su postojale na hrvatskom području tijekom srednjeg vijeka.

Izvori za povijest plemstva

Sources for the history of nobility

Ivan Majnarić, prof.

Sažetak

Tijekom XII. stoljeća dotadašnji društveni odličnici prerastaju u zasebni sloj ondašnjeg društva, plemstvo, koje je podrazumijevalo jasne i nedvojbene reciprocitetne obveze s vladarom. Otada nadalje pripadnici plemstva, sa svim ondašnjim socijalnim, političkim i teorijskim konotacijama, postaju uz vladara ravnopravni nositelj državne vlasti. Tijekom XV. i XVI. stoljeća te nakon formiranja države uređene na teritorijalnom principu, plemstvo nastoji očuvati i vlastita prava nasuprot vladarim težnjama. Takvo će se stanje uz mnoge modifikacije i prilagodbe zadržati do razdoblja prosvjetiteljstva, odnosno druge polovice XVIII. stoljeća, kada započinje proces rastakanja staleškog i proces formiranja modernog nacionalno-gradanskog društva.

Kroz čitavo to vrijeme, plemstvo je, uz svećenstvo, zbog svojeg političko-socijalnog i gospodarskog položaja bilo glavni nositelj kulturnih kretanja i promicatelj pismenosti. Iz tih je razloga o plemstvu ostalo mnogo materijalnih i pisanih tragova. Kako prikaz materijalnih izvora o plemstvu zahtijeva interdisciplinarni pristup, pažnja će se posvetiti pisanim. Količina pisanih izvora posredno i neposredno povezanih s plemstvom, može, međutim, djelovati ograničavajuće. Uz serije objavljenih izvora u stručnim publikacijama, većina će ih još trajno ostati neobjavljena, pohranjena u za to specijaliziranim ustanovama, arhivima. Stoga će se nakon kratkog osvrta na publikacije objavljene izvorne građe, detaljnije pažnja posvetiti izvorima neophodnim za istraživanje povijesti plemstva u arhivima kao ustanovama koje čuvaju, obrađuju i daju na uporabu takvu arhivsku građu.

Sudbina hrvatskog plemstva i proces premještanja središta hrvatske državnosti pred osmalijškom ugrozom s prostora Zadar-Knin-Split, na prostor današnje centralne Hrvatske, donekle se od-

razila i na mjesto današnjeg čuvanja pisanih izvora o plemstvu. Na tlu Republike Hrvatske, ti se izvori najvećim dijelom čuvaju u Državnom arhivu u Zadru (DAZd), Arhivu HAZU, Hrvatskom državnom arhivu (HDA), te Kaptolskom i (nad)biskupskom arhivu Zagrebačke nadbiskupije (KZG). Riječ je o raznim javno-pravnim, privatno-pravnim i privatnim ispravama: kraljevske kancelarije (npr. zbirke rukopisa i isprava HDA i AHAZU, te arhivalija u DAZd), bilježnika gradskih općina (npr. fondovi DAZd), kaptola kao mjesta javne vjere (*loca credibilia*) (npr. fondovi KZG) ili nastalim iz pera samih plemića ili na njihov poticaj. Nezaobilazni fond za proučavanje prošlosti plemstva čini i tzv. *Neoregistrata acta* u HDA. Arhivska građa neposredno vezana uz pojedine plemićke rodove i obitelji hrvatske prošlosti čuva se u zasebnim rodovskim/obiteljskim fondovima. Fondovi često na jednom mjestu pružaju kvalitetom i kvantitetom najvrednije podatke o pojedinim rodovima/obiteljima, njihovim posjedima, poslovima, vezama s drugim rodovima/obiteljima. Neki od njih nastali su preuzimanjem cjelokupnih privatnih arhiva, koje su generacijama vodili pojedini plemićki rodovi/obitelji (npr. Draškovići, Oršići, Koritići, Keglevići i dr.). Vrijedni podaci o plemstvu također se nalaze u fondovima koji čuvaju građu vezanu uz prošlost pojedinih vlastelinstava (npr. vlastelinstva Bežanec, Brlog, Zabok/Oroslavlje, Ribnik, Čakovec i dr.). Osnovni podaci o plemstvu mogu se pak pronaći u zbirka grbovnica i rodoslovlja u HDA i AHAZU. Isprave navedenih fondova i zbirki pisane su na pergamenama ili papiru, često teže čitljivim rukopisom (latinicom ili glagoljicom), te većinom na latinskom jeziku, donekle na njemačkom i talijanskom, a tek manjim dijelom na hrvatskom. Različiti se podaci također mogu naći u nizu fondova koji obuhvaćaju vremensko razdoblje koje se istražuje, što zahtijeva dugotrajnije i podrobnije istraživanje. Na sličan se način mogu pronaći i podaci o dalmatinskom gradskom patricijatu, a izvori o njima većinom se čuvaju u DAZd, Državnom arhivu u Splitu (DAS) i Državnom arhivu u Dubrovniku (DAD). Izvori o plemstvu također čuvaju i inozemni arhivi, ponajprije onih zemalja s kojima su hrvatski prostori tijekom prošlosti bili u državnoj zajednici ili održavali iznimno bliske kontakte. To se poglavito odnosi na arhive u Mađarskoj (Magyar Országos Léveltár), Austriji (Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Kriegsarchiv i Hofkammerarchiv u Beču, te Steiermärkisches Landesarchiv u Grazu) i Italiji (Archivi di Stato di Venezia i Archivio Segreto Vaticano).

Hrvatsko plemstvo u borbi za očuvanje samostalnosti u 14. stoljeću

Croatian nobility struggling for sustainment

prof. dr. sc. Neven Budak

Sažetak

Dolaskom nove, anžuvske dinastije na prijestolje Kraljevstva Ugarske, Dalmacije i Hrvatske odnosi između krunice i plemstva promijenili su značaj. Nakon tridesetak godina vladavine slabih Arpadovića i jačanja magnata, kralj Karlo Robert započeo je politiku obnove vladarskog autoriteta, u čemu će ga u jednakoj mjeri slijediti sin Ludovik I. Položaj Hrvatske u tom je odmjerenju snaga bio specifičan, jer se kraljevska vlast u vrijeme Arpadovića u njoj osjećala samo povremeno. Niti kratkotrajna i iznuđena nazočnost Bele IV. nije na tome mogla ništa bitno promijeniti. Na kraju 13. st. dva su magnatska roda samostalno vladala Hrvatskom. U zapadnim dijelovima Krčki su knezovi upravljali ogromnim imanjima Vinodola i Modruša, a u njihovim je rukama bio i Senj. U središnjim krajevima još su moćniji bili Bribirski knezovi iz roda Šubića. Zahvaljujući svojoj snazi i strateškom položaju svojih posjeda, kao i tome što su držali kneštva u nekoliko priobalnih gradova, odigrali su važnu ulogu u dovođenju Karla na prijestolje, pa im je položaj tako ojačao da su gotovo kao samostalni suvereni vladali ne samo nad središnjim dijelovima Hrvatske, nego i nad Bosnom. Zbog toga je bilo jasno da se Karlo, ako je namjeravao ostvariti svoje planove, morao sukobiti i sa svojim hrvatskim saveznicima. Njihovi su posjedi Anžuvincima bili zanimljivi i zbog održavanja prekojadranske veze s drugom granom njihove dinastije u Napulju.

Otpor Bribiraca predvođenih Mladenom II. bio je u osnovi slomljen 1322. u bici kod Blizne. Iskoristivši razdor unutar kneževskog roda, nezadovoljstvo dalmatinskih gradova i bribirskih vazala, kralj je okupio široku koaliciju kojoj je na čelu stajao slavonski ban Ivan Babonić. Pobjeda međutim nije značila uspostavu kraljevske vlasti u Hrvatskoj, nego uspon drugih velikaša, poput Nelipića iz roda Snačića, osamostaljenje Bosne i prelazak dalmatinskih gradova pod vlast Venecije. Tek dolazak Ludovika Anžuvinca 1345. s vojskom pokrenutom protiv Venecije doveo je do toga da je kralj preuzimanjem Ostrovice i stavljanjem Knina pod svoj nadzor stekao dva ključna uporišta iz kojih je mogao nadzirati hrvatsko plemstvo.

Pritisak koji se tada počeo osjećati rezultirao je nečime što bismo mogli nazvati prvim poznatim hrvatskim ideološkim programom. U krugu svećenstva koje je po svoj prilici i samo pripadalo hrvatskom plemstvu ili je s njime bilo usko povezano nastaje ideja o posebnim pravima hrvatskoga plemstva koje je svoje ishodište imalo u Lučkoj županiji, a uz to se rađa i legenda o nasilnoj smrti kralja Zvonimira, kojom se nastojalo objasniti zašto su se Hrvati iznenada našli izloženi pritisku vladara kojeg su počeli osjećati kao stranoga. Najdugotrajnija tečevina tog programa bila je ideja o državno-pravnoj posebnosti Hrvatske u odnosu na Ugarsku, temeljena na ideji da su Hrvati dragovoljno izabrali Kolomana za svojega kralja.

Izvan okvira ovoga izlaganja ostaje razdoblje protudvorskoga pokreta, u kojem je sudjelovao i dio hrvatskoga plemstva. Bilo bi zanimljivo ustanoviti na koji je način, ako uopće, novostvoreni ideološki sustav utjecao na ponašanje hrvatskih plemića i njihovo opredjeljivanje za jednu od sukobljenih strana u dugotrajnom ratu za Ludovikovu baštinu.

Hrvatsko plemstvo u borbi protiv Osmanlija. Primjeri iz Slavonije

Croatian nobility in the fight against the Ottomans

dr. sc. Marija Karbić

Sažetak

Vodeća uloga plemstva u srednjovjekovnoj ugarsko-hrvatskoj državi neprijeporno je došla do izražaja i u vrijeme ratova protiv Osmanlija. Pripadnici ovoga staleža činili su okosnicu vojne snage kraljevstva, obnašali su važne državne dužnosti povezane s obranom zemlje, a uglavnom su svojim sredstvima snosili i materijalne troškove ratovanja i organizacije otpora osmanlijskim prodorima i osvajanjima.

Stanje na području današnje Slavonije nije u tom pogledu predstavljalo nikakav izuzetak. Posebnu važnost plemstvu ovog područja u vrijeme ratova s Osmanlijama davala je pritom činjenica da je ono branilo jugoistočne granice ugarsko-hrvatskog kraljevstva, koje su nakon pada Bosne pod osmanlijsku vlast (1463.) bile neposredno ugrožene. Upravo je plemstvo ovih krajeva igralo, nakon što je radi zaštite Ugarske i Slavonije Matija Korvin osnovao Jajačku i Srebreničku banovinu, važnu ulogu i u njihovoj obrani.

Iako su pripadnici plemstva čiji su se posjedi nalazili na području današnje Slavonije, prvenstveno djelovali na područjima vezanim uz njenu obranu, nalazimo ih kao sudionike borbi s Osmanlijama i u drugim dijelovima ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Tako su, na primjer, jedinice s područja između Drave i Save pod zapovjedništvom Franje Berislavića Grabarskog sudjelovale i u Krbavskoj bitci (1493.).

Upravo je obitelj Berislavića Grabarskih, kojoj je Franjo pripadao, jedna od obitelji s područja današnje Slavonije čiji su pripadnici odigrali važnu ulogu u ratovima protiv Osmanlija, te će se ovom prilikom uglavnom na njihovom primjeru i primjeru pripadnika nižeg i srednjeg plemstva u njihovoj službi pokazati kako je plemstvo s područja današnje Slavonije sudjelovalo u obrani jugoistočnih granica ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Članovi obitelji Berislavića Grabarskih u više su navrata obnašali dužnost jajačkog i srebreničkog bana (Franjo se kao jajački ban spominje 1494. te 1499.–1503.; njegov bratić Ivan je srebrenički ban 1494., a jajački ban 1511.–1513. kada mu je Franjo

zamjenik; Bartol, inače i vranski prior, spominje se kao jajački ban 1507.), a Ivan i njegov sin Stjepan obnašali su i čast srpskog despota, te im je na taj način bila povjerena obrana cijele južne Ugarske.

Na imenovanje Berislavića Grabarskih na za obranu zemlje važne dužnosti utjecalo je između ostaloga i to što su raspolagali znatnim imanjima. Budući da su uspjeh vojnih operacija i obrambena sposobnost u velikoj mjeri ovisili o materijalnim sredstvima kojima se raspolagalo, a državne su financije bile u lošem stanju, kralj se u velikoj mjeri morao oslanjati na plemstvo. U slučaju Berislavića Grabarskih on je mogao računati da će u nuždi sami snositi troškove vezane uz obranu. Pritom je i smještaj njihovih posjeda na granici igrao ulogu. Ovaj je, s jedne strane, omogućavao efikasnije djelovanje, a, s druge, potrebom za zaštitom vlastitih posjeda Berislavićima Grabarskim davao i dodatnu motivaciju za uključivanje u obranu.

Važan doprinos obrani, što će se vidjeti iz primjera koji će biti navedeni, plemstvo je dalo i na druge načine: izgradnjom i učvršćivanjem tvrdih gradova, gradnjom prometnica (zanimljiv je primjer ceste Jajce – Brod koju je dao izgraditi Franjo Berislavić), jačanjem obrane na Savi osnivanjem šajkaških jedinica, uključivanjem prebjega s teritorija pod kontrolom Osmanlija u svoje jedinice.

Osim toga, pripadnici plemstva nisu svoj doprinos obrani davali samo na bojnopolju i djelatnošću u ugroženim područjima, nego su sudjelovali i u diplomatskim akcijama. Krajem 15. i početkom 16. stoljeća Franjo Berislavić Grabarski bio je tako uključen u pregovore s Mlečanima nastojeći ih uvjeriti da ne zaključe mir s Osmanlijama, već da protiv njih sklope savez s Vladislavom.

U godinama koje su prethodile padu Slavonije pod osmanlijsku vlast, stanje se pogoršavalo. Kraljevska blagajna bivala je sve praznija, posjedi koji su graničili s područjem pod osmanlijskom kontrolom bili su često pustošeni te su njihovi prihodi bili smanjeni, a nakon Mohačke bitke i pogibije kralja Ludovika (1526.) zemlja je bila izložena i borbama za krunu između Ivana Zapolje i Ferdinanda Habsburgovca. Zaključni dio izlaganja bavi se upravo tim razdobljem i pokušajima plemstva na tom području da očuva svoje posjede i život, pribjegavajući čak i povremenoj suradnji s Osmanlijama, te osmanlijskim osvajanjem Slavonije.

Osmanska ugroza, plemeniti raseljenici i hrvatski identitet

Ottoman threat, exiled noblemen and Croatian identity

dr. sc. Ivan Jurković

Sažetak

Prostor je srednjovjekovnih hrvatskih zemalja u razdoblju od pada Bosne (1463.) do Sisačke bitke (1593.) pretrpio stvarni demografski gubitak od preko 60% starosjedilačkog žiteljstva. Uz demografsku kataklizmu, dugotrajno je i kontinuirano ratno stanje iz temelja promjenilo i političke, gospodarske, društvene, vjerske i kulturne obrasce ponašanja i odnose u tim zemaljama. U svim je tim promjenama neprijeporno vodeću ulogu tog razdoblja povijesti hrvatskog naroda odigralo plemstvo. Premda je to plemstvo dijelilo raseljeničku sudbinu s većinom podaničkog stanovništva, ono je svojom upornošću u pokušajima opstanaka na domicilnom prostoru u konačnici zaustavilo osmansko napredovanje prema Zapadnoj Europi. Politički jasno definirane hrvatske srednjovjekovne teritorijalne cjeline nestale su sa povijesne scene. U početnom je stadiju borbe za opstanak (osobito u vrijeme vladavine dinastije Jagelovića) vladajuća elita (visoko i srednje plemstvo te svećenstvo) sve više započinjala samostalno djelovati, kako u okvirima unutarnje, tako i vanjske političke scene. Ta se činjenica jasno vidi u odvojenom izboru nove vladajuće dinastije (Habsburgovaca). K tomu, institucije su vlasti (banska, saborska) dobile na značenju te su kao takve postale instrumentima organiziranog djelovanja udruženog plemstva. Upravo su takvim djelovanjem raseljeni plemići podrijetlom iz srednjovjekovne Hrvatske doprinijeli širenju vlastitoga političkog imena na prostor srednjovjekovne Slavonije. Kao rezultat tih migracija i centar se Hrvatske pomicao prema sjeveru, u Slavoniju (Zagreb), a uporaba je hrvatskog imena postala tijekom 16. st. uobičajena na prostoru ostataka Slavonije. Taj je proces kulminirao ujedinjenjem srednjovjekovnih hrvatskih zemalja u jednu teritorijalnu političku cjelinu, nikada nakon toga razdvojenju.

Vojna je funkcija hrvatskih zemalja (granični prostor između Osmanskog Carstva i kršćanskih država Zapada) utjecala i na temeljne promjene u ekonomskom smislu. Staro je hrvatsko plemstvo – do trenutka pojave prvih velikih *raseobenih kriza* organizirano unutar sustava plemenitih rodova – doživjelo raspad i rasulo rodovskih sustava nakon uništenja njihove gospodarske baze (masovni odlasci podložnog stanovništva, nepovoljne klimatske promjene te osmansko pustošenje i pljačkanje materijalnih dobara) i gubitka domicilnog teritorija roda. Slične su posljedice gospodarske naravi bile i u slučajevima gubitaka matičnih posjeda hrvatskih velikaških obitelji. Nemogućnost zemljišnog gospodarenja, povlačenje trgovačke aktivnosti na sigurnije zapadne pravce, kao i posvemašnja limitiranost obrtničke proizvodnje gurnula je gospodarske subjekte hrvatskih zemalja (plemstvo i gradove) na vrlo skućeno područje ekonomske aktivnosti – ono ratnog tipa. Svoje su mjesto u takvom tipu gospodarenja, već zarana našli i raseljeni plemići. Ratna je ekonomija (ratni plijen, prodaja zarobljenika, trgovina ratnim potrepštinama) plemićima postala jednom od nezamjenjivih financij-

skih izvora, koji se koristio i u svrhu obrane patrimonija i u svrhu nabave novih posjeda na ratom neugroženim prostorima Kraljevstva.

Strategije su otpora i opstanka na preostalomu prostoru bile, dakle, uključiti se u sustave vojne obrane organizirane na novim temeljima (profesionalizam i teritorijalna organizacija), potom prihvatiti se vojne i/ili administrativne službe u družinama magnata i u družinama predstavnika najviših predstavnika državne vlasti, dakle prihvatiti poziciju familijara i, na koncu, uključiti se u život katoličke crkvene hijerarhije. Te su tri strategije u svojoj srži počivale na zadatku obrane Kraljevstva, pa su se i društveni odnosi mijenjali i izgradili na tom temelju. Ustanovljeni kao takvi, oni su obilježili razvoj hrvatskog društva u dugom vremenskom razdoblju (formalno, čak do kraja 19. stoljeća). U takvom je razvojnom procesu srednje i niže plemstvo odigralo nezamjenjivu ulogu. Zbog svoje je brojnosti proistekle iz sustava plemenitih rodova i plemićkih općina moglo, uz sve svoje gubitke (pogibije, zarobljavanja, iseljavanja) u velikoj mjeri zadovoljiti potrebe popunjavanja vojnih, upravnih i administrativnih mjesta potrebnih za funkcioniranje obrambenih sustava Krajine, ali i središnjih, regionalnih, lokalnih civilnih i crkvenih vlasti, te onih u sustavima aristokratskih vlastelinstava smještenih blizu Granice.

Pored navedene tri osnovne strategije, hrvatski su plemeniti raseljenici koristili i niz drugih, koje su im bile na raspolaganju iz pred-osmanskog razdoblja. Strategije uz pomoć kojih su se nastojali integrirati u nove sredine bile su konzervativnog tipa, ali je njihova primjena često dobijala inovativne oblike. Među takve strategije spadaju adaptacije i međusobni nasljedni ugovori, potom ženidbe sa indigenim ali i s novopridošlim plemenitim obiteljima, te razne apelacije kod viših vlasti za novim donacijama, koje su temeljili na dotadašnjim zaslugama, ali i na činjenici gubitka patrimonija. Druge se, pak, strategije mogu nazvati inovativnim, ali je i u takvim strategijama bilo konzervativnih elemenata, kao što su bavljenje trgovinom, posredovanje u razmjeni, otkupu i prodaji zarobljenika, bavljenje diplomacijom i špijunažom te ostalim poslovima koji nisu u osnovi dostojni plemića, ali su prihvatljivi jer ne podrazumjevaju manuelan rad i s vremenom su usvojeni kao prihvatljiv oblik djelovanja u novoformiranim strukturama vlasti države ili, pak, odnosima s Osmanlijama.

Sve su te raznolike strategije raseljeni plemići koristili, obično kombinirajući nekoliko njih istovremeno. No, takvo djelovanje nije nužno osiguravalo postignuće željenog cilja; očuvanje društvenog položaja i izbjegnuće izumiranja obitelji po muškoj lozi. Ono je ipak rezultiralo pozitivnim efektom pojačane socijalne vertikalne i horizontalne mobilnosti što je, neprijeporno, doprinijelo očuvanju teritorijalnog, a time i političkog, društvenog, gospodarskog, vjerskog i kulturnog »kontinuiteta« Kraljevstva. Plemstvo je ondašnje Hrvatske i Ugarske, dakle, primarno funkcioniralo na osnovi svojega društvenog položaja u kojemu su višestruki identiteti upravo njima i svojstveni. Stoga su i lako prihvaćali nove osobne identitete (primjerice ženidbama, prilagođavanjem sustavima vrijednosti u novodoseljenoj sredini), ali su istovremeno i čuvali svoja stara naslijeđa, te ih implementirali u novoj domovini. Riječ je očito o procesu kojega sociologija naziva integracijom, dakle, o procesu u kojemu se ostvaruje kretanje ka kulturnom pluralizmu i pojavi novih transkulturnih elemenata. Kroz nastojanja su se plemeniti prognanika da izdrže udar Osmanskoga Carstva formirale nove strukture, ne samo političkih, već i društvenih, gospodarskih, vjerskih i kulturnih odnosa čime su postavljeni temelji Hrvatske koju danas živimo.

Borba hrvatskoga plemstva u Hrvatskom saboru za opstojnost i državnu samobitnost Hrvatske

*Struggle of Croatian nobility in the Croatian Parliament
for the defence of Croatian constitutional status and
political particularity*

Dr. sc. Milan Kruhek

Sažetak

Od vremena doseljenja Hrvata u njihovu sadašnju domovinu u 7. stoljeću, pa tijekom izgradnje ranovjekovne hrvatske države, hrvatsko je plemstvo igralo bitnu ulogu u očuvanju državne samobitnosti Hrvatske. Hrvatski je narod, od doba hrvatskih kneževina do zrele dobi Hrvatskoga Kraljevstva u 10. stoljeću, u svojim plemenskim prvacima i vođama imao svoje predstavnike i branitelje. Uz kneževe, a poslije hrvatske kraljeve, važne državne odluke donosile su NARODNE SKUPŠTINE u kojima su sudjelovali rodočelnici hrvatskih plemena, hrvatski župani, pokrajinski upravitelji hrvatskih zemalja i banovi kao kraljevi namjesnici i zamjenici, svećenstvo, ali i običan, slobodan puk hrvatski. Već u 10. je stoljeću, od vremena kneza Branimira, Hrvatska međunarodno priznata država. Iz toga su vremena poznati crkveni sabori održani u Splitu 925. i 928., tradicija o krunidbenom Saboru kralja Tomislava na Duvanjskom polju, krunidba kralja Zvonimira u Solinu 1075., ili njegovoga nasljednika posljednjega iz kraljevske loze Trpimirovića, kralja Stjepana II. 1089., pa krunidba prvog kralja iz ugarske loze Arpadovića, kralja Kolomana 1002. u Biogradu (ili u Vrani) na moru.

To je bilo doba stvaranja hrvatske države, ali i nastajanja hrvatskoga plemstva kao političkoga naroda srednjovjekovne hrvatske države.

U vremenu nakon izbora Arpadovića za hrvatske kraljeve u 12. i 13. stoljeću počinje raslojavanje hrvatskoga društva; više tamo gdje se jače osjećala stvarna kraljevska vlast. Od toga vremena počinje i nejednak društveni i politički razvoj sjeverne Hrvatske, hrvatske Slavonije od onoga u južnoj Hrvatskoj i Dalmaciji. Stjecanjem većih gospodarskih dobara plemenski prvaci stječu i veći ugled a po tome više službe i veću vlast koja postupno postaje nasljednom. Tako se postupno oblikuje stalež hrvatskoga plemstva. Već u 13. stoljeću hrvatsko je plemstvo oformilo i svoju predstavničku skupštinu, koja prerasta u novo političko tijelo hrvatske države, HRVATSKI SABOR. Poznato je da se prvi Sabor slavonskoga plemstva sastao u Zagrebu 1273. godine; samo 10 godina poslije prve opće skupštine engleskoga plemstva sazvane za kralja Henrika III., a što se smatra povijesnim početkom europskog parlamentarizma.

Izgradnja vlasti hrvatskoga plemstva tijekom 14. i 15. stoljeća tekla je nejednako, odvojeno, u djelovanju Slavenskoga sabora hrvatskog plemstva u Slavoniji, od onoga u Hrvatskoj, dakle u sred-

njovjekovnim hrvatskim krajevima južno od Gvozda. Tako je i prvi staleški sabor hrvatskoga plemstva održan kasnije od onoga u Zagrebu, 1351. godine, u Podbrižanima u Župi Luka, zadarskom zaleđu, za vladanja Anžuvinca kralja Ludovika I.

Mirno doba srednjovjekovnoog dozrijevanja hrvatskoga društva pri kraju toga razdoblja bilo je naglo i silom prekinuto. Već krajem 15. stoljeća u hrvatske su zemlje preko Srbije i Bosne počele upadati pljačkaške i osvajačke vojske islamskih Osmanlija. Počinje stoljeće krvavih protuturskih obrambenih ratova i dva stoljeća neprekidnoga ratnoga stanja u kojima će hrvatsko plemstvo odigrati jedinstvenu povijesnu ulogu branitelja hrvatskih zemalja i čuvara hrvatske srednjovjekovne državnosti. Takvu zadaću nijedan staleški parlamenat, nijednoga europskoga naroda, nije ni imao, niti ispunio. U tom se vremenu, zbog istog cilja okupljaju sve snage hrvatskoga naroda i plemstva, pa se 1533. godine prvi puta na zajedničkom saborovanju u Zagrebu okupilo plemstvo i Slavonije i Hrvatske, a od godine 1538. pa dalje, do današnjega dana, do 1848. godine hrvatski narod predvodi staleški Sabor hrvatskoga plemstva, a onda građanski sabor predstavnika hrvatskoga naroda.

Iz vremena stoljetnih protuturskih obrambenih ratova za opstojnost Hrvata i njihove države spominjemo samo dvije europske poruke i odluke hrvatskoga plemstva. Prva je izrečena i poslana u Rim rimskome papi Aleksandru VI. i njemačkom caru Maksimilijanu i 10. travnja 1494. na saborovanju hrvatskoga plemstva, sabranom u tada glavnom gradu južnih krajeva Hrvatske, u gradu Bihaću, nekoliko mjeseci poslije katastrofnoga poraza hrvatske vojske na Krbavskom polju, mjeseca rujna 1493. godine. Ta poruka i molba glasi: »OVU SILU MI VEĆ SEDAMDESET GODINA ZAUSTAVLJAMO GUBEĆI NAŠA TIJELA, ŽIVOTE I SVA NAŠA DOBRA, TE POPUT KULE I PREDZIĐA KRŠĆANSTVA BRANIMO SVAKODNEVNIM RATOVANJEM KRŠĆANSKE ZEMLJE, KOLIKO NAM JE TO UOPĆE LJUDSKI MOGUĆE. NEKA VAM DAKLE PO NAMA BUDE REČENO, AKO BI MI POPUSTILI TURCIMA, TADA BI ONI U SVAKO DOBA MOGLI ZASKOČITI KRŠĆANSTVO IZ ZEMLJE HRVATA....«

Taj povijesni naziv nije dakle podijelio hrvatskom narodu niti rimski papa, niti koji europski kršćanski vladar, niti neki Sabor europskog plemstva, već ga je izreklo i nazvalo njime herojsku borbu hrvatskoga naroda hrvatsko plemstvo, a poslije ga je pobavljala Europa i častila njime i neke druge narode i vladare.

Drugi primjer odlučne obrane državnih prava Hrvatskoga Kraljevstva neka bude saborski zaključak plemstva poslan kralju Rudolfu sa Sabora održanog u Zagrebu mjeseca svibnja 1595. godine, braneći vlast i dostojanstvo hrvatskoga bana: »...JER AKO STALEŽI NE BUDU IMALI BANA, NEKA ZNA VAŠA PREJASNOST KAO STVAR NAJIZVJESNIJU, DA SE ONI NEĆE POKORAVATI NIJEDNOM GENERALU TUĐE NARODNOSTI, NITI ĆE S NJIM IZLAZITI U RAT, PA MAKAR SVI ZAJEDNO S DOMOVINOM IZGINULI; ONI ĆE I NAJSKRAJNIJE PODUZETI PRIJE NEGO LI IM SE U TOM POGLEDU OKRNJI SLOBODA«.

U 17. stoljeću, nakon zaustavljanja osvajačke turske sile, u mirnijim vremenima, obnavlja se snaga hrvatskoga plemstva, ali jača i vlast kralja i središnjih carskih institucija. To je vrijeme u kojem se zbog centralističke politike Bečkog dvora rodila poznata Zrinsko-frankopanska urota. Njezin svršetak pogubljenjem bana Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana na stratištu Bečkog Novigrada dovodi hrvatsko plemstvo do najvećeg poniženja. Uslijedili su pokušaji da se najprije njihovi ogromni zemljišni posjedi istrgnu iz političke nadležnosti Hrvatskoga Sabora, a zatim da se i Kraljevina Hrvatska pretvori u austrijsku nasljednu provinciju. Hrvatsko plemstvo, obezglavljeno i prestrašeno, ni tada nije prepustilo zemlju namjerama njezinih neprijatelja. Godinama se bori protiv

svih takvih pokušaja i uspijeva sačuvati političku cjelovitost tadašnjega slobodnoga hrvatskoga političkoga teritorija.

U 18. stoljeću, nakon zadnjih protuturskih oslobodilačkih ratova Hrvatska, iako je većim dijelom oslobođena od turske okupacije, ostaje i dalje raskomadana. Veliki dio njezinoga teritorija ostaje pod upravom vojnih vlasti, izvan nadležnosti Hrvatskog sabora. Nestankom turske ugroze porastao je politički pritisak na povijesna prava i slobode. Centralistička politika Bečkog dvora sada je pokušala dokinuti i samu stalešku skupštinu hrvatskoga plemstva, Hrvatski sabor, što je bilo najočitije osnivanjem »Hrvatskog kraljevskog vijeća« 1767. godine. Diže se sada još jedan neprijatelj, jači od oslabljene i raskomadane Hrvatske: ugarsko plemstvo sa svojim sve jasnije izražavanim ugarskim političkim planovima.

Iz te sve jače političke izolacije hrvatsko plemstvo izlazi neočekivano aktivnom odlukom kojom, posve neovisno o Ugarskom saboru, 15. ožujka 1712. godine donosi dalekosežnu odluku, kojom prihvaća nasljednu vlast Habsburškoj dinastiji i po ženskoj lozi. U formulaciji te tzv. »pragmatičke sankcije« jednako je jasno i snažno izražena politička snaga hrvatskoga plemstva i državna samobitnost Hrvatskoga Kraljevstva. »KOD DONOŠENJA NAŠE ODLUKE NE PLAŠI NAS TO ŠTO SMO MI DIO UGARSKJE, KAKO ZAKONI KAŽU, ZEMLJE PRIDRUŽENE UGARSKOJ, JER JOJ MI NISMO PODANICI. NEKADA SMO IMALI SVOJE ROĐENE A NE UGARSKJE KRALJEVE. NIJE NAS UGRIMA PODVRGLA NIJEDNA SILA, NIKAKVO ROPSTVO, VEĆ SE SAMI OD SVOJE VOLJE PODREDISMO, NE KRALJEVSTVU, NEGO KRALJU NJIHOVU. NJIHOVA PAK KRALJA PRIZNAJEMO DOK BUDE VLADAR AUSTRIJE.....«

U toj stalnoj borbi za stara prava između Beča i Pešte, hrvatsko je plemstvo i gubilo neke bitke, ali na kraju je uvijek iznova smoglo snaga uzvratiti riječima bana Ivana Erdödyja: REGNUM REGNO NON PRESCRIBIT LEGES. Bilo je tako sve do 1848. godine, do nestanka sa povijesne scene hrvatskog staleškog, plemićkog Sabora i uspostavljanja HRVATSKOG GRAĐANSKOG SABORA.

Pravo hrvatskog plemstva na vađenje rudače i kovanje novca

*Croatian nobility and its entitlement to the use of mineral
springs in the medieval and modern Croatian economy*

dr. sc. Ivan Mirnik

Sažetak

Isključiva vlast nad svim nalazištima rudače bila je u rukama vladara i on ju je ljubomorno čuvao, na isti način kao i pravo kovanja novca. U iznimnim slučajevima ta prava ustupao je pojednim velikašima uz određene uvjete. U Trojednome kraljevstvu Hrvatske, Slavonije i Dalmacije takvi privilegij značio je i u neku ruku čuvanje kontinuiteta državnosti. Patvorenje novca se pak najstrože kažnjavalo.

U Dalmaciji je pravo rudarenja nakon 1409. god. potpadalo pod mletačke pravne propise, pa su tu vrijedili »*Capitoli et ordini minerali*« iz 1488. god. U Markgrofoviji Istri, koja je 1374. god. potpala pod austrijsku kuću, važili su austrijski zakoni. U samoj Hrvatskoj i Slavoniji bili su na snazi ugarski zakoni, a njima se posebno temeljito pozabavio veliki naš znanstvenik Emilij pl. Laszowski Szeliga (1942, 1944), a prije njega glasoviti Josip Pliverić (1901).

Pod dinastijom Arpadovića i kasnije, pod Anžuvincima u Slavanskom kraljevstvu su u ime kralja novac kovali hercezi i banovi. Tako je herceg Andrija dao kovati frizaške pfenige između 1196. i 1204. god, a nakon njega banovi u vremenu od 1204. do 1209. god. Ban Bertold Meranski, kasniji akvilejski patrijarh je također kovao pfenige (1209–1211), a nakon njega banovi od 1212. do 1220. god., te herceg Bela (1220–1226) i herceg Koloman (1226–1235). Veliki hrvatski numizmatičari Čiro Truhelka i Ivan Rengjeo razlikuju slavonske denare i obole prema nekim sitnim znacima i slovima. Tako se pretpostavlja se da su za vladanja kralja Bele IV. (1235–1270) u njegovo ime (s natpisima *MONETA REGIS PRO SCLAVONIA* i *MONETA DVCIS PRO SCLAVONIA*) te prekrasne slavonske denare kovali herceg Koloman (1235–1241) i herceg i ban Dionizije (1242–1245). Ljiljani kao sigle označavaju hercega Stjepana (1246–1247) i bana Stjepana Gutkeleda (1248–1260). Sigle H – R bi trebale iznačavati hercega Belu (1260–1269), bana Rolanda (1261–1267) i bana Henrika Gisingovca (1267–1269). Novac sa sitnim guskama, kao siglami lijevo i desno od patrijarhalnoga križa na naličju denara sa sigurnošću se može pripisati banu Henriku Gisingovcu (1269–1270). Za vladavine kralja Stjepana V. (1270–1272) novac je kovao ban Joakim Pectari (1279–1272), a sigle su bile S – R ili R – S, a za vladanja Ladislava V. (1272–1290, sigle R – L, L – R, S – L i sl.) također nekolicina banova. I za kralja Andrija III. (1290–1301) novac kuje nekolicina banova, a na novcu bana Radoslava Babonića vidljiva je njegova grbovna životinja (polovica lava koji se propinje iznad kune). Slično je stanje bilo i pod kraljem Karlom I. Robertom, kad denare kuju banovi Henrik Gisingovac (1301–1310), Stjepan IV. Babonić (1310–1316; sigla K – S), Ivan Babonić (1316–1322; sigla K – I i

sl.) te ban Nikola, sin Omodejev (1322–1325). Za potonjeg su denari i poludenari sa siglom o – o već prilično površno iskivani, a isto se može kazati i za novac bana Mikca (Migh ban) Mihaljevića (1325–1343; sigle K – M i sl.). Ban Nikola Banić/Banffy (1342–1346) za vladavine kralja Ludovika I. Velikog kuje novac, danas vrlo rijedak, s natpisom MONETA NICOLAI BANI. Kovanje slavonskih denara prestaje novcem bana Nikole Seća (1346–1349), hercega Stjepana (1353–1354) te bana Nikole Banića/Banffyja (1353–1355).

God. 1392. po prvi put se događa da jedan vladar podjeljuje pravo rudarenja nekom hrvatskom velikašu. Riječ je o kralju Sigismundu, koji nagrađuje Ivana grofa Krčkog pravom traženja, vađenja i preradivanja ruda zlata, srebra, bakra, olova, željeza i drugih kovina. Rudarske povlastice uživali su tijekom 14. i 15. st. i Morovići i Gorjanski. God. 1443. Stjepan II. Frankopan (1416–1481), grof Krčki i Modruški, kraljevski savjetnik, muž Izote D'Este, dobio je od njemačkog cara Friedricha III i povlasticu kovanja novca za sebe i svoje nasljednike, ispravom izdatom u Bečkom Novom Gradu dana 3.III.1443. god. Prema tom pravu knezovi su Krčki smjeli kovati novac po uzoru na bečke srebrnike. Da li je Stjepan Frankopan i kovao novac, teško da bismo mogli kazati, jer do danas nije poznat niti jedan takav primjerak; ukoliko bi se ikada pronašao, bila bi to prvorazredna numizmatička senzacija, a naša nacionalna numizmatika bi postala još bogatijom.

Moćni Pavao Šubić dao je početkom 14. st. kovati srebrnike po uzoru na mletačke groše tipa Matapan. Splitski knez vojvoda Hrvoje Vukčić-Hrvatinić kuje vrlo lijepe groše, denare i pludenare u razdoblju između 1403. i 1413. god. Među najvećim magnatima privilegij kovanja novca dobili su 1436. god. i koristili pokneženi grofovi Svetog rimskog carstva Celjski, Fridrik II. (1434–1454) i Ulrik II. (1454–1456), brat i nećak carice i kraljice Barbare, druge žene Sigismunda Luksemburžanina (1386–1411–1437). Nešto kasnije je isto pravo dobio i Pavao I. Banić – Banfi Donjolendavski (Banffy de Lendwa)(1407–1475), sin Stjepanov, od hrvatsko-ugarskog kralja Vladislava I. (1440–1444) ispravom izdatom u Budimu 28.VI.1441. god. Fragment ovog oštećenog dokumenta koji se odnosi na novac glasi: »...*wiennenses cudifacere fructusque et utilitatis exinde proveniendo pro se percipere valeat atque possit Imo annuimus et concedimus harum nostr...*« Pavao i njegov sin Ivan Banić kasnije, nakon 1453. kuju i tzv. »Schinderlinge« za vladanja Friedricha III.

Nakon izumrća knezova Celjskih njihov nekadašnji »condottiere«, prevrtljivi hrvatski ban Jan Vitovec isto je tako, u Krapini, kovao novac, jer na malobrojnim Vitovčevim srebrnicima čitamo natpis: MONETAoINoKRAPINAO59. To se odlično poklapa s podatkom o tome da je on, prema privilegiju cara Friedricha III. od 10.XI.1459., smio kovati novac po uzoru na carski. Taj je privilegij ponovljen 2.VI.1460. Jedan od najmoćnijih slavonskih velikaša daje kovati tri tipa denara (drugi tip imade četiri varijante): to je slavni Nikola Iločki, koji to čini kao posljednji, ali samo titularni kralj Bosne u vremenu od 1471. do 1477. god.

Godine 1463. kralj Matija I. dozvolio je grofu Petru Zrinskom i njegovim potomcima vađenje rudače, pa čak i uživanje koristi i dohodaka koji su pripadali samome kralju. Pravo rudarenja proširio je kralj Vladislav I. 1492. god. na prelate, barune i druge plemiće te one koji imaju posjede, gdje se naide na rude.

U Slavoniji njegov sin Ludovik II. 1523. god. daje na 25 godina povlasticu vađenja ruda oko Bužina banu Petru Kegleviću (1476–1554), koji dvije godine kasnije sklapa ugovor s kovačem novca. God. 1524. (24.XI.) isti kralj dozvoljava bosanskom biskupu Mihaelu Kessereö-u i komorniku Ivanu Zerechenu u Osijeku osnutak jedne kovnice novca. Za sada nam nije poznat novac ni jednog od njih dvojice. I Zagrebački je kaptol od Ludovika II. dobio 15.XII.1521. privilegij kopanja i prerade ruda (zlata, srebra, bakra, željeza) na svojim posjedima u trajanju od 10 godina, uz plaćanje tzv.

»lucrum camerae«. Upravo god. 1525. kroz neko vrijeme iznova djeluje je zagrebačka kovnica, »camera zagrabiensis«. O njenom je radu naime sačuvan detaljan račun u Ugarskom državnom arhivu u Budimpešti. Vrhovni nadzor nad radom kovnice imao je kraljevski rizničar Aleksij Thurzo, skupa s banom Franjom Baćanom. God. 1527. počinje i Zagrebačka komuna s traženjem rudače, a na temelju njihova ugovora s grofom Nikolom Zrinskim. Posebno, sjajno poglavlje u hrvatskoj numizmatici pripada Nikoli III. Zrinskom i njegovim rudnicima srebra i kovnici novca u Gvozdanskom.

Vrlo važan podatak je da je 1697. god. Livio Odescalchi, vojvoda Srijemski, između ostalog dobio i privilegij kovanja zlatnog i srebrnog novca. Kao posljednji bismo naveli podatak o zagrebačkoj kovnici koja je proradila 1849. god. pod banom Josipom barunom Jelačićem Bužimskim, gdje je nedvojbeno grbom Trojedne kraljevine potvrđena i hrvatska državnost.

Grbovi hrvatskoga plemstva – činjenice kulturnog nasljeđa i nacionalnog identiteta

Coats of arms of Croatian nobility as elements of cultural inheritance

mr. sc. Dubravka Peić Čaldarović

Sažetak

Zadatak je ovog rada da analizira dva bitna aspekta heraldičke građe koja je tijekom stoljeća nastajala na prostoru povijesnih hrvatskih zemalja:

- a) autentični (originalni, tradicijski) – koji pokušava protumačiti izvorne poticaje za uporabu grbova i objasniti značenje heraldike u kontekstu svjetonazora, kulture i svakodnevnog života srednjovjekovnih ljudi;
- b) spomenički (interpretacijski, moderni) – koji ukazuje na različite višeznačne potencijale grbova kao relevantnih činjenica kulturne baštine i nacionalnog identiteta pa u tom smislu izražava potrebu suvremenih generacija za njihovom rekonstrukcijom, interpretacijom i trajnom zaštitom.

Unatoč vremenskom rasponu od cca 7 stoljeća dinamične nacionalne povijesti koja se događala između krajnjih kronoloških odrednica ove planirane heraldičke analize – raskorak tradicionalnog i suvremenog doživljaja grbova mnogo je manji od očekivanog s obzirom na dimenzije civilizacijskog jaza koji dijeli srednji vijek od najnovijeg doba. S ciljem argumentiranja potonje teze, tijekom izlaganja će biti analizirane pojedine razvojne faze relativno dugotrajnog razdoblja praktične uporabe heraldičkih simbola, u tri osnovne sadržajne cjeline:

- U prvom su dijelu predstavljeni autentični primjerci grbova hrvatskih obitelji iz redova visokog ili nižeg plemstva i to prvenstveno prema njihovu izvornom i temeljnom značenju. Bez obzira

da li se radi o predstavnicima pra-plemstva, doseljenih i kroatiziranih plemićkih obitelji, vojnog plemstva, seljačkih plemićkih općina ili, pak, novog poduzetničkog plemstva – namjera mi je ponajprije naglasiti one karakteristike njihova obiteljskog grba koje reprezentiraju osobnu identifikaciju svojih nositelja putem boja, simbola te njihovih kombinacija i interpretacija. Pritom neće biti izostavljene niti one specifične grbovne kvalitete koje ilustriraju bitne činjenice svakodnevnog života i svjetonazora ili, pak, ukazuju na društvene (staleške i klasne, rodne i generacijske) odnose, različite umjetničke stilove, kulturne utjecaje, običaje, vjerovanja, isl. Upravo zahvaljujući nekima od navedenih bazičnih kvaliteta preživjela je heraldika različite promjene društvenih sustava tijekom niza stoljeća te zadržala gotovo isti značaj i neodoljivu privlačnost za mnogobrojne generacije ljudi.

- U drugom su dijelu detaljnije prikazani postanak, značenje i osobine prvih grbovnika vezanih uz povijesni prostor hrvatskih zemalja. Nastali na razmeđu srednjovjekovnog i modernog doba, oni su sakupljenoj heraldičkoj građi pripisali višestruke vrijednosne premise. Naime, najstariji su grbovnici primarno imali pragmatičnu funkciju trajnog bilježenja grbovnih simbola, njihovih varijanti i kombinacija koje su već bile u uporabi – kako bi se mogli identificirati, međusobno razlikovati i prepoznavati te, zahvaljujući tome lakše, brže i korektnije koristiti. Istovremeno su ove prve knjižne zbirke grbova već u doba svoga nastajanja dobile ulogu svojevrstnih kronika prethodnih generacija te prvorazrednih izvora za proučavanje obiteljske, ali i društvene povijesti. Konačno, ne treba zanemariti niti činjenicu da su upravo grbovnici i njihovi sastavljači postupno ali sigurno izgradili kriterije za sustavno proučavanje heraldičkih fenomena, uzdižući praktičnu (pragmatičnu) *heraldiku* do razine teorijsko-znanstvene povijesne discipline.
- Treći je dio posvećen posljednjoj fazi naše analize i podrazumijeva *modernu* ili *spomeničku* interpretaciju autentične heraldičke građe, ilustriranu na primjeru jedne od najstarijih poznatih i sačuvanih heraldičkih kolekcija u nas. Radi se o zbirci grbova i portreta koja je nastala na inicijativu generala Rade Gerbe, na samom početku 20. stoljeća. Nakon sloma Austro-Ugarske Monarhije 1918. g. i ukidanja Vojnog zapovjedništva u Zagrebu, za dekoraciju čijih je prostorija upravo i bila načinjena, kolekcija je predana Narodnom muzeju te i danas čini okosnicu Heraldike zbirke u jednom od njegovih pravnih slijednika – Hrvatskom povijesnom muzeju. Uz portrete, Gerbina se kolekcija sastoji od stotinjak stilski ujednačenih grbova povijesnih osoba relevantnih za hrvatsku političku i vojnu prošlost, posebice onih koji su obnašali funkcije banova, upravitelja hrvatske i slavonske Vojne krajine, ili visokih časnika austro-ugarske vojske u razdoblju od 16–20. stoljeća. Njezino utemeljenje predstavlja sasvim »moderan« obrazac svjesnog i planiranog kulturnog djelovanja: poduhvat rekonstrukcije univerzalnog, tipičnog, iako za tadašnje uvjete već pomalo anakronog oblika nematerijalne kulturne baštine – komunikacije pomoću heraldičkih simbola. Ili, drugim riječima – planskom izradom replika pažljivo selektiranih grbova materijaliziran je jedan od reprezentativnih oblika nematerijalnog kulturnog sadržaja kako bi se naglasio njegov izuzetan značaj za nacionalnu tradiciju, kulturu i identitet te, ujedno, ostvarila njegova trajna zaštita. Tako nam se neupitno nameće zaključak da je heraldika u okviru Trojedne kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije do početka 20. stoljeća već prepoznata kao vrijednost immanentna *opće-europskoj baštini*, ali i kao kulturna pojava koja ima nedvojen utjecaj na oblikovanje *hrvatskog (nacionalnog) identiteta*. U tom je smislu treba i danas razmatrati – posebice zbog njezina višestrukog potencijalnog utjecaja na tijek suvremenih globalizacijskih procesa – kao čvrstu i dragocjenu sponu s europskom kulturnom tradicijom, s jedne strane te, s druge strane, kao prepoznatljivu, originalnu i vrlo upečatljivu kvalitetu hrvatskog nacionalnog bića.

Povijesno trajanje Hrvatske državnosti

Hrvatski plemićki zbor u studenom 1995. g. osnovala je grupa od 17 potomaka plemićkih loza iz južne /Dubrovnik, Split / i sjeverne Hrvatske /Lika, Zagrebačka županija / te drugih povijesnih hrvatskih krajeva.

Zbor je osnovan kao nacionalna udruga hrvatskoga plemstva. Cilj je udruge okupiti sve što je ostalo od hrvatskoga plemstva Zbor okuplja i plemiće današnje državljanke Republike Hrvatske koji su plemstvo stekli i izvan granica naše domovine. Zamolili smo jednog plemića iz ekipe osnivača Plemićkog zbora Vladimira pl. Kurelca da nam odgovori na nekoliko pitanja.

1. Vi ste na popisu osnivača današnjeg Hrvatskog plemićkog zbora. Recite, kako ste se našli među osnivačima i koliko vas je bilo i tko su oni.

Na popisu osnivača današnjeg Hrvatskog plemićkog ZBORA jedan sam od njih sedamnaest. Na listi utemeljitelja našao sam se na nagovor brata akademika Branka Kurelca, jer je potrebno prema Zakonu o udugama okupiti najmanje deset utemeljitelja. Da ne nabrajam utemeljitelje Zbora mogu izjaviti da su to bile istaknute osobe iz društvenog i javnog života Hrvatske.

2. Koja vam je bila ideja vodilja i što ste zapravo htjeli pokazati javnosti osnivanjem Zbora.

Ideja vodilja kod osnivanja Hrvatskog plemićkog zbora je uputiti javnost na jedan »stalež« u ovom slučaju na plemićki stalež koji je u povijesti hrvatskog naroda odigrao središnju ulogu u njegovoj opstojnosti, koja je zatirana od ulaska u državu Srba, Hrvata i Slovenaca i nastavljena nakon Drugog svjetskog rata u SFR Jugoslaviji.

U obznanjenim načelima na kojima djeluje Zbor izričito piše, da je Hrvatski plemićki zbor povijesna, tradicijska i živuća udruga, koja svojim rodoslovljem članova vjerodostojno svjedoči povijesno trajanje hrvatske državnosti. Nacije koje nisu imale plemstvo u pravilu nisu imale ni državu. Ideja vodilja Zbora je da taj dio uloge plemstva vrati iz zaborava i ugradi u sjećanje hrvatskog naroda. Upravo ovo posljednje želimo ispraviti kroz aktivnost izdavaštva i održavanja prigodnih skupova i hrvatskoj javnosti ukazati na ulogu hrvatskog plemstva kroz povijest u Hrvata.

3. Na koji ste način došli do članova -plemića –.

Utemeljenjem Hrvatskog plemićkog zbora pokrenut je proces okupljanja hrvatskog plemstva – budućih članova. Nakon objavljene registracije Zbora iz cijele Hrvatske počele su stizati prijave, da bi

danas imali već registriranih preko 80 članova. Danas deset godina od njegovog osnivanja početni entuzijazam prerasta u ozbiljan rad na realizaciji načela ugrađenih u Statut Hrvatskog plemićkog zbora.

Svečana sjednica obilježavanja djelovanja Hrvatskog plemićkog zbora potvrda je tog iskoraka. Zbor je stekao ugled u javnosti i probio zatvorenost naslijeđenu iz nesklonih vremena plemstvu kada je bilo biti plemić ravno biti »narodni neprijatelj«.

4. Da li smatrate da je ovakovo udruženje plemića iz Hrvatske potrebno našoj državi i zašto.

Treba li druga Plemićki zbor državi je složeno i slojevito pitanje i zahtijevalo bi duži odgovor a posebno odgovor – zašto? Pred manje od sto godina hrvatsko plemstvo imalo je zavidnu ulogu u očuvanju hrvatske državnosti. Vremena koja su dolazila sustavno su zatirala plemstvo jer im je bilo na putu zatiranja hrvatske državnosti. Danas nakon toliko godina od uspostave hrvatske države još nam manjka istina o povijesnoj ulozi plemstva ali i štošta toga iz novije povijesti.

5. Da li je moguće po vama da se netko učlani u Zbor sa falsificiranim dokumentima.

Pitanje lažnog predstavljanja općenito pa tako i plemića za prijem u Hrvatski plemićki zbor uz sve stroge provjere je moguće ali ako se to dogodi i otkrije zna se što slijedi – isključenje. Ratna razaranja posebice od Drugog svjetskog rata na ovamo uništile su mnoge arhive što otežava vjerodostojnost dokumenata kojima se identificiraju budući članovi i to je poseban problem. Pojava lažnih plemića u javnosti i redova koji su davno ukinuti postaje u nas svakodnevica. To nije samo problem Zbora već i države i šire.

6. Od kada vaša obitelj Kurelaca vuče plemstvo i tko vam ga je dao i zašto.

Obitelj Kurelec je stoljećima časnička obitelj podrijetlom iz Ogulina. Viteški naslov s pridjevkom »Boine – mir« dodijelio je Car Franjo Josip I. Ivanu (Johannu) Kurelecu 15. lipnja 1870. dodjelom odličja željezne krune i uvrštenjem u viteški red za vojne zasluge. To je Car Franjo Josip I. i potvrdio 12. ožujka 1871. godine dodjelom plemićkog lista i grbovnice, s naznakom da se plemstvo i plemićki grb prenosi na njegove nasljednike.

7. Koliko vas ima danas –

Danas od obitelji Kurelec uz mene i moju kćer, te mog bratića Tomislava i njegova dva sina i dva unuka završava popis. Drugi svjetski rat bio je tragičan za moju obitelj.

8. Recite mi na kraju da li se vi, sa dugogodišnjim porijekom plemstva osjećate drugačijim od ostalih građana Hrvatske.

Da li se osjećam drukčijim zbog svog porijekla od ostalih građana Hrvatske. Kratko – ne!

Drago pl. Antoniazzo

Izvjeshće o radu Hrvatskog plemićkog zbora nakon 7. sjednice Velikog vijeća

Rad HPZ-a, nakon 7. Sjednice Velikog vijeća, karakterizira istovremeno želja za što češćim druženjima, povećanje aktivnosti članova i u ostalim gradovima gdje je to moguće, prisutnost na javnim manifestacijama od kulturno povijesnog značaja, te rad na pripremi svečane proslave desete godišnjice osnutka Hrvatskog plemićkog zbora.

Uvedeno je redovito mjesečno druženje članstva, uz prigodna predavanja uglednih povjesničara ili muziciranje i promociju glazbenika i ansambala. Ova praksa postupno i uspješno zaživljava, a primjećuje se i odziv posjetitelja izvan kruga našeg članstva (vjerojatno na temelju internetskog informiranja). Uspostavljena je tako i vrlo dobra suradnja s Hrvatskim povijesnim muzejem, te se naše članstvo stalno upućuje na tematska predavanja u prostorima tog muzeja.

U našim prostorima, održana su vrlo zapažena predavanja o uglednim plemićkim rodovima ili pojedincima (Zrinski, Patačić, Caboga), predavanja o heraldici, ili predavanje o intrigantnim pojavama zloporaba ili lažnih predavljanja potomstva od uglednih a izumrlih hrvatskih rodova visokog plemstva.

Veliki je trud uložen u prikupljanje podataka i pripremu zbornika o živućim potomcima hrvatskog plemstva. Pomalo se oblikuju kriteriji minimalnog sadržaja prikaza članstva i porijekla plemenitih rodova. Nažalost, zbog proteklih nesklonih vremena, mnogi su privatni arhivi stradali, te se suočavamo s priličnim teškoćama u prikupljanju zadovoljavajuće arhivske materije. No cilj je vrijedan takvog truda.

Posebno nam je zadovoljstvo da smo, na poziv Gospičko-senjske biskupije, bili sudionicima svečanog polaganja kamena temeljca buduće Crkve hrvatskih mučenika na Udbini, koja se podiže

kao trajni povijesni i duhovni spomen na sve hrvatske žrtve, a osobito na tragično stradanje hrvatskog naroda i plemstva u krvavom srazu s osmanlijskim osvajačem na Krbavskom polju 1493. godine. Svečanostima su bili nazočni brojni naši članovi.

Marom našeg predsjednika, uspostavljen je kontakt s aktualnim predstavnikom CILANE-a (Udruženje plemićkih asocijacija Europe), te se nastoji učvrstiti i produbiti te veze, i postati njihovim članom. Predstoji nam detaljno upoznavanje kriterija odnosno uvjeta za takvo članstvo.

U Osijeku je osnovan Ogranak plemićkog zbora, kojoj je svečanosti bila prisutna i delegacija Plemićkog stola. Osnutku Ogranka u Osijeku je poklonjena je velika pažnja, pa je cijela proslava uzveličana i primanjem kod Župana i Gradonačelnika.

U cilju što regularnijeg rada Ogranaka, plemenita gospoda Ivanišević i Kurelec, izradili su i predložili nacrt Pravilnika o ograncima, koji je nedavno i usvojen.

Hrvatski plemićki zbor je u povodu beatifikacije pokojnog austrijskog prijestoljenasljednika Ferdinanda Habsburškog, bio nazočan i na misi zadušnici, koja je tom prilikom slavljena u crkvi Svete Katarine u Zagrebu

Napominjemo i prezentaciju Hrvatskog plemićkog zbora na svjetskoj informativnoj mreži, nježno stalno dopunjavanje i kreativne inovacije našeg web-mastera, Branimira pl. Mankanca.

Posebno spominjemo i dugotrajan rad na organizaciji desete godišnjice Zbora, u povodu koje smo uspostavili tijesnu suradnju s Hrvatskim institutom za povijest, privolivši ih da u svojstvu suorganizatora budu nositelji stručnog dijela proslave, odnosno predlože i angažiraju svoje naučne kapacitete u održavanju Znanstvenog kolokvija o ulozi hrvatskog plemstva u održavanju kontinuiteta nacionalne ideje i državnosti. Vjerujemo da smo s time osigurali proslavu dostojnu našeg Zbora i naših pokojnih osnivača, koji su nastojali ostvariti taj cilj. Vjerujemo da će se ta suradnja plodonosno nastaviti.

S obzirom da će se svi znanstveni radovi redovito tiskati i u našem Glasniku, zadržavši osnovnu prvotnu likovnu ideju, bili smo prinuđeni ponešto prilagoditi format Glasnika.

Konačno naša stalna borba za ishođenje svojih prostorija, nakon prijelaznog rješenja u Palmotičevoj ulici, nastavlja se ovog puta na nešto povoljnijoj adresi, u sklopu Hrvatske paneuropske unije u Jurišićevoj ulici 1a/I.

Aktivnosti između dvije sjednice Velikog plemićkog vijeća 2005.–2006.

1. Registracija Statuta i novo izabranih članova radnih tijela
2. Sređivanje podaci za članarine
3. Realizirano je internet bankarstvo
4. Druženja članstva uz predavanja
 - D. Peić-Čaldarović: *Heraldika*, I. Mirnik: *Lažni plemići*, Maček: *Izrada rodoslovlja*, B. Makanec: *Virtualna Hrvatska*, I. Vagjon: *Caboga*, J. Balabanić: *Lj. Farkaš pl. Vučotinović* i film D. Prebeg: *Saga o obitelji Zrinski*.
5. Zajedničko učestvovanje na otvorenjima izložaba
 - u Zagrebu u Hrvatskom muzeju za povijest
 - *Život u povijesnoj palači*,
 - *Cimelia Croatica*,
 - *Stari grad Ružica*
 - u Zagrebu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici
 - *Plava krv – crna tinta*,
 - u Salonu ULUH: *Slikarica Ljerka Kallay-Kramar*
 - na Kaptolu
 - *Kovanice povodom smrti pape Ivana Pavla II.*
6. Aktivnosti koje su izvedene u suradnji s Hrvatskom paneuropskom unijom:
 - Misa zadušnica za Karla I
 - Tribina
 - T. Živković: *Einstein u potrazi za kvantnom realnošću*.
 - Predstavljanje knjige
 - Ježić: *Richard von Coudenhove-Kalergi »Paneuropa«*
7. Web stranica prezentirana je i na engleskom
8. Dobiven je avis za članstvo u Europskoj uniji plemstva – učestvovat ćemo na Sjednici komiteta u Parizu 31. ožujka i 1. travnja 2006. g.
9. Dobili smo dvije manje donacije; Reiffeisenbank i Končar
10. Održali smo 15 sjednica Plemićkog stola
11. Pripremili smo svečanu sjednicu Velikog plemićkog vijeća

12. Glasnik postaje polugodišnjak i znanstveni časopis.
13. Izrađen je prvi svezak Prilozi za Zbornik plemićkih obitelji Zbora
14. Ostvarili smo suradnju sa Hrvatskim povijesnim muzejem i Hrvatskim institutom za povijest. Pokreće se suradnja s Hrvatskim rodoslovnim društvom i Plemićkom općinom Turo-poljskom.
15. Nova adresa Zbora je pri Hrvatskoj paneuropskoj uniji Jurišićeva 1a.

Ivo pl. Durbešić

Osnivanje ogranka – Osijek Hrvatskog plemićkog zbora

Delegacija Hrvatskog plemićkog zbora u sastavu Zlatko pl. Barabaš, Ivo pl. Durbešić, Mario pl. Festetić st. i Mario pl. Festetić ml. posjetila je 11. studenog 2005. Osijek zbog osnivanja Ogranka Osijek Hrvatskog plemićkog zbora.

Slika 1. Delegacija HPZ kod Župana Bubala

Tom prilikom bili su primljeni od župana Osiječko–baranjske županije gospodina Bubala. Domaćin gospodin Bubalo sa suradnicima je predstavio svoju županiju, a predsjednik HPZ gospodin Durbešić i članovi delegacije Zbor. Razmatrana je mogućnost suradnje pogotovo što na području Županije postoji već broj plemićkih dvoraca, a Zbor ima saznanja o mogućnostima revitaliziranja dvoraca kao napr. dvorac Festetića u Mađarskoj. Izmijenjeni su mali znakovi pažnje u obliku knjiga o slavanskim dvorcima odnosno o heraldici. Predstavnici Zbora obećali su stručnu pomoć, a župana su zamolili za materijalnu pomoć Ogranku –Osijek HPZ, što je i prihvaćeno.

U prostoru Županije održana je zatim i konferencija za novinare u kojoj je predsjednik Zbora prezentirao za Televiziju Osijek i Glas Slavonije rad Zbora i važnost osnivanja Ogranka Osijek.

Nakon posjeta Osiječkom muzeju delegacija je bila primljena kod gradonačelnika gospodina Ante Đapića s kojim je bio i dogradonačelnik Goran Matković. Nakon obostranog predstavljanja Grada i Zbora u dužem ugodnom razgovoru izmijenjene su informacije o mogućnosti suradnje, te je zamoljena pomoć Grada Osijeka Ogranku-Osijek HPZ. Gradonačelnik Đapić je obećao materijalnu pomoć i da će osigurati prostor za rad Ogranka, a Zbor će pomoći Ogranku stručno u radu na promicanju načela, strategije i operativnog plana Zbora.

Slika 2. Delegacija HPZ kod gradonačelnika Đapića

U poslijepodnevним satima sastali su se predstavnici Hrvatskog plemićkog zbora iz Osijeka iz plemićkih obitelji: Barabaš, Pavlović, i Festetić u prisustvu dogradonačelnika Gorana Matkovića te delegacije Zbora, osnovali Ogranak s tim da je za predsjednika ogranka izabran Mario pl. Festetić ml.

Slika 3. Osnivanje Ogranka

Članovi radnih tijela Zbora

Od 9. travnja 2005.

Predsjednik

Mr.sc. Ivo pl. Durbešić, Rokova 11, 4823470, 091/5773889, ivo.durbesic@zg.t-com.hr

Zamjenici predsjednika

Drago pl. Antoniazio prof, Đorđićeva 11, 4922675, 091/4422603, drago.antoniazio@zg.htnet.hr

Mr.sc.Vladimir pl. Kurelec, Zamennhofova 20, 4821523, vladimir.kurelec2@zg.t-com.hr

Članovi Nadzornog odbora :

Davor pl. Alaupović dipl. nov., Dobrinja 2, Dobrinjske bolnice 2, 387/33/472-532 Sarajevo, dalaupovic@fbihvlada.gov.ba

Miroslav pl. Celio-Cega dipl. ing., Ivekovićeva 19, 6100755

Predsjednik Tomislav pl. Kallay prof, Mesnička 29, 098/9536711, tomislav.kallay@zg.htnet.hr

Članovi Suda časti

Akademik Nenad pl. Cambj, Zoranićeva 4 Split, 091/5057551, nenad.cambj@st.htnet.hr

Tomislav pl. Kurelec, prof., Derenčinova 22, 4640048, tomislav.kurelec@hrt.hr

Predsjednik: Doc.dr.sc. Sergio pl. Zergollern, Braće Domany 4, 3843457, 091/5350848

Članovi Senata :

Mr.sc. Aleksandar pl. Aranicki, Svačićev trg 12, 4856617

Michael pl. Bona dipl. ing., Odvojak Đ. Szabe 16, 3779213

Igor pl. Borelli dipl. ing., 23207 Sv. Filip i Jakov; 023/388650

Mladen pl. Durbešić dipl. ing. tehn., Deželićeva 70, 3772910

Milivoj pl. Grisogono, prof., Rendićeva 45, Split, 021/362652

Predsjednik : Ante pl. Rendić – Miočević prof., Poljička 29 a, 4873000 (p), arendic@amz.hr

Članovi Plemićkog stola

Protonotar Zlatko pl. Barabaš dipl.ing.geod., Bulićeva 5, 098/9325765, zlatko.barabaš@zg.htnet.hr

Kancelar Ivan pl. Celio-Cega dipl.ing.arh., Krajiška 17, 3774842

Član Branko pl. Cindro dipl.ing. el., 091/6180111 6180111 (p), branko@laser-plus.hr

Rizničar Marijo pl. Festetić st. Ogrizovićeva 40 c, 3822302, mario.festetic@zg.t-com.hr

Član Mario pl. Festetić ml. aps. prava, Krešimirov park 5, Osijek; festetic@hotmail.com

Član Davor pl. Ivanišević dipl.ing. str. Divkovićeva 3, 37 91 652

Protonotar Kornel pl. Kallay dipl.ing.tehn, Laščinska 63, 23 46 702, 091/592 15 40

Webmaster Branimir pl. Makanec dipl.ing.el.; Rakovčeva 16, 2338734, 091/2338734

Član Branimir pl. Puškarić, dipl. iur., Gundulićeva 7, 4830848, 098/278674

branimir.puskaric@gmail.com

Član Siniša pl.Tartaglia dipl. ing. str., Vukovarska 24, Split, 098/557866, tartaglia@inet.hr

Član Ante pl. Vusio dipl.ing.građ., A. Hebranga 3, 023/230 301, 098/44467 ante.vusio@igh. hr

Zadar ante.vusio@zd.t-com.hr

stanje 30. 01. 2006.

Popis članova Hrvatskoga plemićkog zbora

Dalibor Alaupović	Josip Franceschi	Poznan Mirošević-Sorgo
Davorin Alaupović	Don Josip Franulić	Marko Mladineo
Vladimir Alaupović	Mate Franulić	Albert Pavlović
Zdravko Alaupović	Kolja Grisogono	Ante Pavlović
Ivo Allegretti	Leo Grisogono	Antonija Pavlović
Drago Antoniazzo	Lovre Grisogono	Branka Pavlović
Nataša Antoniazzo	Milivoj Grisogono	Dalibor Pavlović
Aleksandar Aranicki-Kraljevečki	Milo Grisogono	Ivan Anton Pavlović
Ivo Arneri	Petar Grisogono	Giorgio Pavlović
Edita Barabaš	Žarko Grisogono	Krunoslav Pavlović
Hrvoje Barabaš	Ante Hadrović Vinodolski	Nenad Pavlović
Krešimir Barabaš	Alan Ivanišević	Milan Pažić
Zlatko Barabaš	Davor Ivanišević	Branimir Puškarić
Zvonimir Barabaš	Miroslav Ivanišević	Aleksandar Raizner
Željka Barabaš	Porin Ivanišević	Andrea Melita Raizner
Snježana Barabaš- Seršić	Tvrtko Ivanišević	Irena Raizner
Andrija Bartholovich	Vladimir Ivanišević	Ljudevit Raizner
Kamilo Benković	Zlatko Ivanišević	Ljudevit Raizner (Lujó)
Michael Bona	Renata Jelačić-Bužimska	Ante Rendić-Miočević
Rodolfo Bona	Srdan Kačić-Bartulović	Igor Rendić-Miočević
Igor conte Borelli-Vranski	Tereza Kačić-Bartulović	Dionisios Sdrinias
Kruno Cambj	Kornel Kallay de Nagy-Kallo	Davor Tartaglia
Ljubomir Cambj	Marjan Kallay de Nagy-Kallo	Eduard Tartaglia
Nenad Cambj	Tibor Kallay de Nagy-Kallo	Mihovil Tartaglia
Ivan Celio-Cega	Tomislav Kallay de Nagy-Kallo	Miro Tartaglia
Lovre Celio-Cega	Tomislav Kurelec Bojnemirski	Siniša Tartaglia
Miroslav Celio-Cega	Lada Kurelec-Bojnemirski	Zoran Tartaglia
Branko Cindro	Vladimir Kurelec-Bojnemirski	Mladen Trupčević
Michael Cindro	Dražen Kuščić	Frane Vrkljan
Vedran Cindro	Nikša Kuščić	Aleksandar Vucelić
Josip Degl Ivellio	Otelo Kuščić	Ingeborg Vucelić
Aleksandar grof	Siniša Kuščić	Michael Vucelić
Draganić-Vrančić	Danijel Luković	Ante Vusio
Aleksandar grof	Tihomir Luković	Arsen Vusio
Draganić- Vrančić jr.	Branimir Makanec	Ivo Vusio
Ivo Durbešić Grobnički	Julije Makanec	Jadranka Vusio
Mladen Durbešić Grobnički	Milan Makanec	Josip Vusio
Mario Festetić	Marijan Maroja	Kata Vusio
Mario Festetić jr.	Umberto Marušić	Sergej Zergollern
Ante Franceschi	Igor Michieli	Zdenka Zergollern
Branko Marko Franceschi	Sergeje Michieli	Branko Zmajević
Darko Ante Franceschi	Branko Mirošević-Sorgo	Mario Zmajević

Naputak autorima

Glasnik je znanstveno-stručno glasilo HPZ u kojem se objavljuju izvorni znanstveni i stručni članci iz područja povijesti i kulture hrvatskog plemstva. Pored znanstvenih radova objavljuju se kratka znanstvena priopćenja, pregledni članci, stručni radovi, komentari, pisma uredništva i uredništvu, bibliografija, biografija, prikazi knjiga, te izvještaji o radu Zbora.

1. Općenito

Članci će biti referirani u Hrvatska znanstvena bibliografija. Format časopisa je B5, a tiskan je fontom Garamond elegant.

2. Adresa uredništva

HRVATSKI PLEMIČKI ZBOR

Glavni urednik: Branko Cindro, dipl. ing.

c/o Hrvatska paneuropska unija, Jurišićeva 1 a/I, 10000 Zagreb Hrvatska

3. Rukopisi

Rukopisi trebaju biti napisani koncizno i jasnim stilom na hrvatskom jeziku ili na svjetskim jezicima prvenstveno engleskom. Rukopise treba poslati u dvije kopije – paginirane, pisane dvostrukim proredom s marginama sa svih strana od 3 cm, na A4 formatu papira. Ilustracije – slike, grafovi, tablice itd. poslati na posebnim stranicama kao i »fusnote«. Poželjan broj stranica sa svim pravitcima je do 8 stranica. Rukopisi se ne vraćaju. Piše se u prvom licu i ne u pasivnom obliku gdje je to moguće. Ubrzat će proces evaluacije ako se pošalje i na CD u MS Word 6,0 ili više. Koristiti Međunarodni sustav jedinica (SI sustav).

4. Preporučeni oblik rukopisa

Prva stranica sadržava: naslov rada, ispod kojeg su puna imena i prezimena autora, adrese, te naslovi institucija autora, te »tekući naslov« (ime autora i skraćeni naslov – ne više od 40 znakova).

Druga stranica je stranica sažetka. Sažetak je na jeziku članka do 300 riječi i piše se u jednom odlomku. Podijeljen na: uvod i svrha rada, metoda rada, rezultati i zaključak i broj referenci. Uz sažetak se dodaje do deset ključnih riječi.

Ostali tekst paginiran je sukcesivno i ima slijedeće podnaslove :

- Uvod i svrha daje kratku, jasnu svrhu članka te odnose prema drugim člancima istog sadržaja izbjegavajući duže elaboriranje literature.
- Metode osiguravaju dovoljno informacija da omogućuje drugim znanstvenicima ponavljanje istraživanja.
- Rezultati i diskusija daju jasna i precizna objašnjenja rezultata i izvođenja zaključaka.
- Zahvale, ako su nužne onima koji su pomogli izvedbu znanstvenog rada.

- Na kraju članka dati popis kratica i simbola koje nisu inače uobičajeni.
- Literatura je citirana i numerirana abecednim redom. Navesti sva imena autora te inicijale, naslov članka, ime časopisa, godinu tiskanja, svezak i broj časopisa i prvu i zadnju stranicu.

Primjeri

1. Dujšin, V. (1938) Zbornik plemstva. Viktor Anton cte Duišin. Zagreb 335 str.
 2. Radauš, T. (2005): Kallay – Kállay de Nagy-Kálló. u Hrvatski biografski leksikon, 6, 748-749, Macan, T (ur). Leksikografski Zavod. Miroslav Krleža, Zagreb.
 3. Državni arhiv Zadrar, Zadar Curia maior civilum, kut. Iv fasc. 14. fol. 12
- Tablice procesirati u istom programu kao i tekst. Trebaju stati na stranicu A4 te podnijeti smanjene na B5. Kod toga koristiti tabulator a ne »table tool«.
 - Slike, crteže, grafove i fotografije označiti kao slika i numerirati arapskim brojevima redom. Na poleđini olovkom napisati ime autora, broj slike i vrh slike. Opis slike dati na posebnom listu. Svi prvici trebaju biti u konačnoj formi za tisak, visoke grafičke kompjuterske rezolucije, ali koristiti grubi raster za popunu površina. Za legende koristiti font Ariel i ne manji od 10 pt. Ne prihvaćaju se fotokopije kao ni negativi slika.

5. Zaključni naputci

Uredništvo pridržava pravo da rukopis prilagodi standardima hrvatskog jezika odnosno svjetskog jezika na kojem je članak pisan.

Autori snose odgovornost za copyright.

Prvom autoru će se prije tiskanja poslati na uvid konačni tekst.

Autor dobiva CD s PDF datotekom i jedan primjerak časopisa.

Tiskanjem članaka sva autorska prava pripadaju Hrvatskom plemićkom zboru.

Članovi Hrvatskog plemićkog zbora dobivaju časopis besplatno, ako su podmirili članarinu.

Godišnja pretplata za časopis je 140 kn.

Časopis izlazi u dva broja i jednom svesku godišnje

— Zahvala SPONZORIMA —

Uredništvu je ovom prilikom osobito zadovoljstvo zahvaliti se osobama i tvrtkama koje su svojim prilogom omogućile realizaciju četvrtoga broja Glasnika HPZ-a: • Tvrtka LASERplus donirala je cjelokupnu grafičku pripremu • Tvrtka DENONA donirala je fotolite i tisak • Tvrtka PLANA l.m.d. donirala je papir za tisak

LASERPLUS
GRAFIČKA ČAROLIJA

LASERplus d.o.o.
Brijunska 1a, 10000 Zagreb
tel: 01.61.80.111, 01.61.80.110
E-mail: laser-plus@zg.htnet.hr

MK MARKONT d. o. o. za geodetske posove i projektiranje

- izrada podloga za projektiranje
- opis objekata u katastar i zemljišnu knjigu
- izrada parcelacijskih elaborata
- kontrola gradnje objekata
- iskolčenje objekata, saobraćajnica i vodova
- snimanje podzemnih instalacija

10000 Zagreb
Bulićeva 5

tel/fax: 01/4-55-33-66
mob: 098/932-5765
e-mail: markont@htnet-dsl

HERALDIC ART d.o.o.

STUDIO I RADIONICA HERALDIČKOG
DIZAJNA, POVIJESNA HERALDIČKA
ISRAŽIVANJA, IZRADA GRBOVA,
PEČATA, ZASTAVA I RODOSLOVLJA

Stan: Gustava Krikleca 15
51000 RIJEKA CROATIA
Tel./Fax: 051/625-099

Ured: Labinska 18
51000 RIJEKA CROATIA
Tel.: 051/684-322, Fax.: 051/684-319,
GSM.: 091/786 57 22,
E - mail: heraldic-art@ri.tel.hr

AMTEX IZRADA AMBLEMA
USLUGE STROJNOG VEZENJA
PROGRAMI ZA VEZENJE

Srećko Kucelj

SREBRNJAK 156
10 000 ZAGREB

tel/fax: 243 00 89
gsm: 091 243 00 89
e-mail: amtex@zg.tel.hr

